

**The Project Gutenberg eBook of Sajóvölgyi eredeti népmesék (2. kötet), by
László Merényi**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Sajóvölgyi eredeti népmesék (2. kötet)

Author: László Merényi

Release date: January 13, 2012 [EBook #38568]
Most recently updated: January 8, 2021

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László (This book was produced with permission using text made available from the Hungarian Electronic Library. The text was amended after comparison with public domain scanned images of the original publication from the Google Books project.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAJÓVÖLGYI EREDETI NÉPMESÉK (2. KÖTET) ***

SAJÓVÖLGYI EREDETI NÉPMESÉK.

MÁSODIK KÖTET.

SAJÓVÖLGYI
EREDETI
NÉPMESÉK.

—+—
ÖSSZEGYŰJTÖTTE
MERÉNYI LÁSZLÓ.

MÁSODIK KÖTET.

~~~~~
PEST, 1862.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

Pest, 1862. Nyomtatott Landerer és Heckenastnál.

SZÉP MIKLÓS.

Volt egyszer a világon egy szegény ember s, ennek egy olyan gyönyörves fiacskája, hogy ki se látom mondani; Miklósnek hitták a fiut, de szépségeért „Szép Miklós” volt a titulája. De hogy is ne! aranyfog a szájában, egyenes sugár termete pedig mint a nádszál, ugy inogott.

Mikor a fiu ép 18 éves volt, se több, se kevesebb, kiment a rétre kaszálgatni.

Csak kaszálgat, csak kaszálgat, egyszer, mint a kilőtt nyil, egy fehér pelikán madár repül

-1-

-2-

-3-

feléje, szájában hozván egy violaszínű pecsétetes levelet, melyet Szép Miklós lába előtt leejtett. A legény fölveszi a levelet s olvassa, hogy mi van kívülről ráírva aranyos betűkkel: „Ezen levelem felbontását ajánlom Szép Miklósnak, illő tisztelettel“. Ez nekem van küldve, gondolta magában, vajjon ki írhatta, mikor távoli ismerősöm senki sincsen. S ezzel Szép Miklós feltöri a violaszínű pecsétetes levelet s ezt olvasta ki belőle:

-4-

„Szivem szép szerelme, híres Szép Miklós! Csillaghozta hired hallottam. Minekutána pedig szárandó özvegyi állapotban vagyok: keress föl engemet szép Tündérországbán. Hogy merre jőjj, csak arra tarts, szivem szive, a merre ez a fehér pelikán madár repül“.

A levél alá pedig ez volt írva aranyos betűkkel: „Tündérszép Ilona.“

Hogy Szép Miklós elolvasta a levelet, csak a fehér pelikán repülését nézte. S mikor megjegyezte az utját toronyirányába, kaszát-kapát elhajtott, hazaszaladt s felnevelő apjától, szülő anyjától keserves könyhullatások között elbucszott s elindult ország-világszerte szép Tündérország fölkeresésére.

Mén mendegél hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen egész három álló esztendeig, kőütötte, rögtörte, tövisszúrta lábbal; mert a sarujának már se talpa, se sarka, se feje nem volt, csupán csak a szára maradt meg a lábán; a ruháját pedig annyira elnyütte, hogy abba aranyért se lehetett volna egy garas ára sőt belekötni; csupa ringy-rongy volt s ekkor úgy nézett ki Szép Miklós, mintegy ágrólszakadt árva, kinek se apja, se anyja, csak a teste-lelke.

-5-

Ilyen rongyosan érkezett be szép Tündérországba.

Itt Tündérszép Ilona szobaleánya beszalad az asszonyához, mondván:

- Fölséges királyasszony! itt jön Szép Miklós.

- Már hogy jőne még! s ezzel a királyné pofon ütötte a szobaleányt.

Bejön a másik szobaleány is, mondván:

- Fölséges királyasszony, itt jön Szép Miklós!

- Már hogy jőne még! s ezzel Tündérszép Ilona ezt is pofon ütötte.

Nagy lelkendezve beszalad a harmadik is:

- Fölséges királyasszony! itt jön Szép Miklós.

- Már hogy jőne még! s ezzel Tündérszép Ilona ezt is pofon ütötte. Erre a csattanásra belép a fehér szobába Szép Miklós nagy rongyosan.

- No Szép Miklós, szólt Tündérszép Ilona, hát megérkeztél? ép jókor jöttél; az ólban van három ló, melyek szügyig állnak már a ganajban, azért azt hord ki, s mikor ezt elvégezted, a lovakhoz láss, etesd itasd meg, kefélgessed vakargassad s csak ezekre legyen neked minden gondod, egyébre semmire se.

-6-

Szép Miklósnak csak ekkor esett le az álla, csak ekkor nyílt ki a szeme, hisz őt királynak hitták ide, ahun ni, most pedig kocsis... Szép jutalom, azért a nagy törődésért, a miért idefáradt!...

Szép Miklós azt se tudta, hogy menjen ki, merre van az ajtó, de mégis nagy szomoruan, kiténfergett a fehér szobából, lement az ólba s a dolga után látott. Hordta a ganajat egész álló nap, de az nemhogy fogyott volna, de egyre szaporodott; ugyannyira, hogy a három ló szügyön fölül állott a ganajban. Ezért Szép Miklós egészen a búbánatnak adta magát. Csak búsul, csak bánkódik, a vén tátosló végre - mert közbe légyen mondva, mindhárom ló az volt - megszánta s azt mondja neki:

- Mit búsulsz, mit bánkódsz édes gazdánk?

- Hogy ne bánkódnám, hogy ne búsulnék, mikor Tündérszép Ilona meghagyta, hogy az ólat mint a tükört kitisztítsam s ahun ni, mentül jobban hordom a ganajat, nem hogy fogyna, de annál jobban szaporodik.

-7-

- Ha csak ez a bajod, szólt a tátosló, kisebb gondod is nagyobb legyen ennél! csak feküdj le, aludjál csendesesen, de reggel idejekorán kelj föl, mert hosszú út áll előttünk. Tündérszép Ilona hat hattyun idegen földre megyen templomba, de mi is ott leszünk, csak reggel, mikor fölkel, nyulj be a fülembe, ott találsz egy diót, abban van rézruha, öltözködjél fel belé. Mikor bemegy a templomba, mindenki feláll előtted, még maga Tündérszép Ilona is, de a kire soha rá ne nézz, mert megköt a szemével, hanem csak a papra figyelj, ki midőn elmondja az Amment, már te ekkor a tornácban légy, mondván: köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson. És nem lát senkisémet, még maga Tündérszép Ilona sem, ki azonnal utánad szalad. S aztán ül fel a hátamra s haza paripázunk.

Ugyis lett. - Szép Miklós lefeküdt s aludt csendesesen. Reggelre kelve, idejekorán fölkel, a kancza füléből kivette a diót, azt felnyitotta, s kihullt belőle a rézruha, s abba felöltözködött. Aztán ráült a kanczára, mely megrázkódott s aranyszőrű tátosparipává változott s ekkor kiugrattak az istáló tetején, mondván: köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson. S nem látta senki sem. Mikor a templomhoz értek, már akkor a hivek, de még maga Tündérszép Ilona is, ott

-8-

voltak a templomban.

Mikor Szép Miklós belépett a templomba, mindenki, még maga Tündérszép Ilona is felállott előtte. Tündérszép Ilona csak hajtogatta a fejét, csak hajtogatta, de a rézruhájú gavallér meg se látta, hanem csak a papra hallgatott.

Mikor a pap rámondta az Amment, már ekkor a rézruhájú gavallér a tornácban volt, mondván:

- Köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson.

És bizony nem látta azt senkisémet, még maga Tündérszép Ilona sem, ki azonnal utána futott, és úgy nézett utána, hogy majd kinézte a szemét.

Ezzel Szép Miklós ráült a kanczára s egy órával hamarabb otthon volt, mint Tündérszép Ilona a hat hattyun, pedig az azokat ugyancsak zavarta; ugyannyira, hogy mikorára Tündérszép Ilona hazaért, már ekkor Szép Miklós le is vetkezett, a maga helyére el is tette a réz-köntöst, fel is vette ringy-rongy ruháját s ismét a lovakat vakarta.

-9-

Hogy hazaért Tündérszép Ilona, egyenest az ólba sietett, hát látja, hogy ott van Szép Miklós s ugyancsak vakarja a lovakat.

- Mi ujság, Miklós? kérdi Tündérszép Ilona.

- Én nem tudok semmit, felelt neki Szép Miklós.

- Mindig itthon voltál?

- Mindig.

- Nem voltál itt meg itt a templomban?

- Nem.

- No, mert azért kérdem, hogy ott láttam egy gavallért, ki igen formádzott hozzád, csak a ruhája volt más.

- Nem én voltam.

No jól van, ez abba maradt. Itt elérkezik a másik vasárnap is, Tündérszép Ilona újra a templomba ment a hat hattyun, Szép Miklós pedig mint a hogy az anyakancza meghagyta neki, idejekorán fölkel, az egyik csikó füléből, mely szintén kancza volt, kivett egy diót, felnyitja, kihull belőle a csillaglátta ezüstruha, s abba felöltözködött. Aztán ráült az aranyászörű tátosparipára s kiugrattak az istálló tetején, mondván: Köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson. S bizony nem látta azokat senkisémet, pedig Tündérszép Ilona előre elállította egyik szobaleányát, hogy lesse meg, vajjon Szép Miklós nem jön-e ki az ólból.

-10-

Mikor Szép Miklós a templomhoz ért, már ekkor beharangoztak s mindenki, még maga Tündérszép Ilona is, a templomban volt.

Mikor Szép Miklós belépett a templomba, mindenki, még maga Tündérszép Ilona is, felállott előtte. Tündérszép Ilona ugyancsak hajtogatta magát, de az ezüstruhájú gavallér, már mint a mi Szép Miklósunk, számba se vette, meg se látta, csak a papra hallgatott. Tündérszép Ilona imhogy meg nem pukkant mérgében, imhogy meg nem ölte a kíváncsiság, hogy vajjon ki lehet ez az ékes külsejű ezüstruhájú gavallér; mert ő mióta csak meghalt a férje, egyebet sem tett, mint országról országra járt férjnézőbe, mert föltette magában, hogy csak annak fekszik az oldala mellé, ki az egész világon a legszebb lesz és most egy olyan ime előtte van és az őt számba se veszi, mintha ott se volna.

Mikor a pap rámondta az Amment, már ekkor Szép Miklós a tornácban volt, mondván:

-11-

- Köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson.

És bizony nem látta azt senkisémet, még maga Tündérszép Ilona sem, pedig ugyancsak szemeskedett s tekintgetett utána jobbra-balra, hogy majd kinézte a szemét.

Szép Miklós aztán ráült a kancza-csikóra s egy órával hamarabb otthon volt, mint Tündérszép Ilona, pedig ez ugyancsak zavarta a hat hattyut; ugyannyira, hogy mikorára Tündérszép Ilona hazaért, Szép Miklós le is vetkezett, az ezüst-ruhát el is tette a maga helyére, újból fel is öltözött a maga ringy-rongy ruhájába s a lovakat vakarta.

Hogy hazaért Tündérszép Ilona, kérdi a szobaleányt, hogy nem látta-e Miklóst kimenni az ólból; otthon volt-e mindig? Az erre csak azt felelte, hogy Szép Miklós mindig otthon volt az ólban, most is itthon van s a lovakat vakarja. Ezért Tündérszép Ilona pofon ütötte a szobaleányt, majd az ólba nyitott be s kérdi:

- Mi ujság, Miklós?

- Semmi, fölséges asszonyom.

- Mindig itthon voltál?

- Mindig.

- Nem voltál itt meg itt a templomban?

-12-

- Nem voltam én.

- No, mert azért kérdem, hogy láttam ott egy gavallért, ki igen formádzott hozzád, csak a ruhája volt más.

- Nem én voltam.

No jól van, ez abba maradt. Itt elérkezik a harmadik vasárnap is, Tündérszép Ilona újra a templomba ment a hat hattyun, Szép Miklóst pedig megszólítja a tátoskancza, a két csikó anyja:

- No kedves gazdám, Tündérszép Ilona hat hattyun idegen földre megyen templomba. Te is öltözzél fel szaporán, nyulj be csak a fiam jobbik fülébe, ott találsz egy diót, vedd ki, nyisd fel s majd meglátod, hogy milyen arany-ruha van abban. Úlj fel aztán a fiamra, majd elvisz az téged oda, a hova kell, csak mind elindulásodkor, mind visszajöveteledkor ezt mondd: köd előttem, köd utánam, hogy senkise ne lásson. És senki sem lát. Mikor bemégsz a templomba, mindenki, még maga Tündérszép Ilona is feláll előtted, majd hajlong ő tenéked, de te számba se vedd, hanem csak a papra hallgass; mert ha rátekintenél, szép szemével azonnal megigézne, megverne s a rabja lennél; csak mikor ki akarsz jőni, akkor vess rá egy tekintetet s küldj a számára egy csókot, de aztán izibe hord el magad és haza siess.

-13-

Ugy is lett. - Szép Miklós idejekorán fölkel, a tátoscsikó jobb füléből kivette a diót, felnyitotta s kihullt belőle a csillaglatta arany-ruha, s ebbe aztán fel is öltözködött. Aztán ráült az aranyszőrű paripára s kiugrattak az istálló tetején, mondván: köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson. És biz nem látta azokat senki sem, pedig lesben állt a szobaleány, hogy mikor jön ki már Szép Miklós, pedig az már régen túl volt árkon-bokron s ép most szállt le a templom előtt. Belép a templomba s előtte mindenki, még maga Tündérszép Ilona is felállott, ki ugyancsak hajtogatta magát, de az aranyruhájú gavallér számba se vette, rá se hederített, hanem mindig a papra nézett. Pedig Tündérszép Ilona sohse vette le róla a szemét, már mint a mi Szép Miklósunkról, pedig a tündérkirálynét ugyancsak gyötörte a kíváncsiság, hogy vajjon ki légyen ez az ékes ábrázatu, aranyruhájú gavallér s tüstént kilelte a szerelem hidege, hogy szinte a foga is vaczogott, hogy nemcsak csak, hanem ugyancsak.

-14-

Mikor a pap rámondta az Amment, Szép Miklós csak ekkor vetett egy tekintetet Tündérszép Ilonára s egy csókot hajított neki, s azzal kisietett a templomból, mondván:

- Köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson.

És bizony nem látta azt senkise, még maga Tündérszép Ilona sem, pedig ugyancsak tekintgetett utána, hogy majd kinézte a szemét.

Aztán Szép Miklós ráült a csödör csikóra s jóval egy órával elébb érkezett haza Tündérszép Ilonánál, kit a szerelem miatt beteg hozott haza a hat hattyu s tüstént lefeküdt a selyemágyba.

Itt Tündérszép Ilona hivatja a szobaleányt, kit felvigyázónak kiállított. A szobaleány beállít hozzá.

- No, nem láttad-e Szép Miklóst az ólból kijőni?

- Nem láttam én, pedig úgy vigyáztam, hogy majd kinéztem a szememet.

Erre a szóra, puff, pofon cserdítette a szobaleányt Tündérszép Ilona s aztán azt mondja neki:

- Lódulj a szemem elől s küld be Szép Miklóst!

-15-

Beállít a tündérkirálynéhoz az ócska ringyes-rongyos köntösben Szép Miklós, kihez kérdést intézett Tündérszép Ilona ilyeténképen:

- No Miklós, mi az ujság?

- Semmi, fölséges királyasszony.

- Mindig itthon voltál?

- Mindig.

- Nem voltál itt meg itt a templomban?

- Nem voltam én.

- No, mert azért kérdem, hogy láttam ott egy aranyruhájú gavallért, ki szakasztott másod volt, csak ruhára nézve különbözött. Valld meg igaz lelkedre, te voltál-e?

- Nem voltam én.

No jól van, ez abba maradt. - Itt Tündérszép Ilona a nyoszolyája szalmáját nyomta; beteg volt a szerelem miatt; kilelte a szerelem hidege, mely úgy rázta, úgy gyötörte, hogy a foga is vaczogott.

- No édes gazdám, szólt az anya-kancza, kelj föl, öltözködjél fel a rézruhába, mert Tündérszép Ilona kertjébe megyünk egy czintányér karimáján rókatánczot járnunk. Majd ha meghallja Tündérszép Ilona, hogy a kertben tánczoltatsz, majd felugrik az ágyból, bezzeg nem lesz beteg, kinyitja ablakát s kihajol rajta, de te oda se nézz, hanem annál jobban tánczoltass. S ekkor leküldi a kertbe a cselédeit, hogy fogjanak meg; de mikorára azok odaérnek, már mink akkor régen az ólban leszünk.

-16-

Ugy is lett. – Szép Miklós felöltözködik a rézruhába, ráült az aranyszőrű tátosparipára, a virágkerítésen át beugratott Tündérszép Ilona kertjébe, hol egy czintányér kerületén úgy megtánczoltatta a lovát, hogy jobban se kellett.

Beszalad egy szobaleány Tündérszép Ilonához s azt mondja neki:

– Fölséges királyasszony! egy rézruhájú gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér karimáján tánczoltatja aranyszőrű paripáját!

– Már hogy tánczoltatná! válaszolt neki Tündérszép Ilona s pofon ütötte a szobaleányt.

Kevés idő múlva beszalad a másik szobaleány is, mondván:

– Fölséges királyasszony! egy rézruhájú gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér karimáján tánczoltatja aranyszőrű paripáját!

– Már hogy tánczoltatná! s ezzel Tündérszép Ilona ezt is pofon cserditette.

Kevés idő múlva beszalad a harmadik szobaleány is nagy lelkendezve, mondván:

– Fölséges királyasszony! egy rézruhájú gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér karimáján tánczoltatja aranyszőrű paripáját!

Ezt is pofon ütötte, majd haragosan az ablakhoz ugrott, hát látja, hogy a rézruhájú gavallér, kit a templomban látott, csakugyan a virágos kert kellős közepén egy czintányér karimáján tánczoltatja aranyszőrű paripáját.

Tündérszép Ilonának se kell több, kinyitja az ablakát s kihajol rajta.

– Ide-ide, szívem szép szerelme! jer, ugrass be az ablakomon, selyemágyam meg van vetve.

De a rézruhájú gavallér, már mint a mi Szép Miklósunk, rá se hederített, oda se nézett, csak az aranyszőrű tátosparipát tánczoltatta a czintányér kerületén.

Tündérszép Ilona szép szavával újra csalogatta a rézruhájú gavallért:

– Ide-ide, szívem szép szerelme! jer, ugrass be az ablakomon, selyemágyam meg van vetve.

De a rézruhájú gavallér, mintha nem is hallaná, oda se hederített, oda se nézett, csak az aranyszőrű paripát tánczoltatta a czintányér karimáján.

Tündérszép Ilona harmadszor is csalogatta a gavallért, mondván:

– Ide-ide, szívem szép szerelme! jer, ugrass be az ablakomon, selyemágyam meg van vetve.

De a rézruhájú gavallér rá se hederített, csak aranyszőrű paripáját tánczoltatta a czintányér kerületén. Itt lelke teremtette, mi kerül a dologból, mi nem, Tündérszép Ilona nagy haraggal bevágta az ablakát s kiadta a parancsolatot, hogy kerítsék kézre a rézruhájú gavallért s hozzák eléje.

De mikor már a cselédség a kertbe ért, a rézruhájú gavallér sarkantyuba kapta az aranyszőrű paripát, átugratott a virágkerítésen s egyenesen be az ólba.

Tündérszép Ilona egy szobaleányát rögtön az ólba küldte, hogy nézze meg, ott van-e Szép Miklós s mit csinál. A szobaleány sem hagyta ezt kétszer mondani magának, lóhalálában rohant az ólba, de már ekkor a mi Szép Miklósunk a lovakat vakarta abban a ringy-rongy ruhában, melybe aranyért sem lehetett volna egy garas ára sőt bekötni.

A szobaleány visszamegyen s mondja Tündérszép Ilonának, hogy a Miklós ott van az ólban s a lovakat vakarja.

Itt Tündérszép Ilona olyan beteg lett, hogy a szobából is kihallott a nyögése; a szerelem betege, a szerelem rabja lett s újra kilelte a szerelem hidege s rázta, hogy szinte vaczogott a foga.

No jól van, ez abba maradt. Itt másnap újra megszólal az anyakancza, mondván:

– Öltözködjél fel édes gazdám, az ezüstruhába, ülj a leányomra, ugrass be Tündérszép Ilona virágos kertjébe s tánczold meg annak a kellős közepén egy czintányér karimáján. Majd ha megtudja Tündérszép Ilona, hogy ott vagy, bezzeg nem lesz beteg, hanem felugrik az ágyból, kinyitja az ablakát, kihajol rajta, te pedig ugrass fel hozzá, csókold meg háromszor, de be ne menj a szobába, bárhogy kérjen; hanem ugorj le a lóról úgy, mintha úgy esnél le. Majd egy kicsit, az igaz, megütöd magad, kicseppen a véred és ekkor Tündérszép Ilona saját selyemkendőjét hajtja le, hogy kösd be a fejed, melylyel aztán csakugyan tekergesd is be. Majd csalogat aztán téged, hogy feküdjél le fölvetett selyemágyára s pihend ki magad; de te neked mind erre csak ez legyen szód és mondásod: mindjárt beugratok az ablakodon szívem szép szerelme, csak hadd fogjam meg nyargaló paripám, mert kárt tesz virágos kertedben. S mikor aztán megfogtad a paripádat, ugrass át a kerítésen és siess haza.

Itt lelke teremtette, a mi Miklósunk most az ezüstruhába öltözött fel s ráült az aranyszőrű tátosparipára, a vén kancza leányára, – majd beugrott Tündérszép Ilona virágos kertjébe, hol egy czintányér karimáján, ugyancsak tánczoltatta az aranyszőrű paripát.

Meglátja ezt egy szobaleány. Ennek se kell több, beszalad az asszonyához, mondván:

– Fölséges királyasszony! egy ezüstruhájú gavallér a virágos kert kellős közepén egy

czintányér karimáján tánczoltatja aranyszörű paripáját!

- Már hogy tánczoltatná, válaszolt neki Tündérszép Ilona s ezzel pofon üti a szobaleányt.

Kevés idő múlva beszalad a másik is, mondván:

- Fölséges királyasszony! egy ezüstruháju gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér kerületén tánczoltatja aranyszörű paripáját!

- Már hogy tánczoltatná, válaszolt ennek is Tündérszép Ilona s ezt is pofon cserditette.

Beszalad a harmadik is nagy lelkendezve s mondja:

- Fölséges királyasszony! egy ezüstruháju gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér karimáján tánczoltatja aranyszörű paripáját!

- Már hogy tánczoltatná, válaszolt neki Tündérszép Ilona s ezt is pofon cserditette, majd haragosan az ablakhoz szaladt, hát ekkor látja, hogy az ezüstruháju gavallér, kit a templomban látott, csakugyan ott tánczoltatja aranyszörű paripáját egy czintányér karimáján.

Tündérszép Ilonának se kell több, kinyitja ablakát, kihajol rajta, mondván:

- Ide-ide, szivem szép szerelme! jer, ugrass be az ablakomon, selyemágyam meg van vetve.

Erre a szóra sarkantyuba kapja a lovát az ezüstruháju gavallér, felugratott Tündérszép Ilonához s háromszor megcsókolta; de a mint leugratott volna a virágos kert földjére, leesett a lóról.

Hej, Tündérszép Ilona sem rest, leugrott az ablakból, odaszaladt az ezüstruháju gavallérhoz, izibe leoldozta a kebléről selyemkeszkenőjét és bekötötte Szép Miklós fejét.

- Jer, szivem szép szerelme, szólt Tündérszép Ilona, jer fehér szobámba, készen vár fölvetett selyemágyam, pihend ki magadat.

- Mindjárt megyek, szivem szép szerelme, válaszolt Szép Miklós, csak az aranyszörű paripámat fogom meg, mert lásd, sok kárt tesz a kertedben.

S ezzel Szép Miklós fölkelte fektéből, megfogta az aranyszörű paripát, felpattant a tetejére s aztán - Isten hozzád, Tündérszép Ilona! kiugratott a virágos kertből s be az ólba.

Tündérszép Ilona se rest, rögtön az ólba küldte az egyik szobaleányát, hogy nézze meg, ott van-e Miklós s mit csinál; mert az ezüstruháju gavallér igen formázott Szép Miklóshoz - minthogy az is volt - csak a ruhája volt más.

A szobaleány sem hagyta ezt kétszer mondani magának, lóhalálában rohant az ólba, de már ekkor a mi Szép Miklósunk a szalmaágyon feküdt abban a ringy-rongy ruhában, csak a feje volt bekötve, még pedig Tündérszép Ilona keszkenőjével.

Visszaszalad a szobaleány s mondja az asszonyának:

- Fölséges királyasszony! Szép Miklós az ólban fekszik a szalmaágyon, csak a feje van bekötve, még pedig a mint észrevehettem, fölséged selyemkeszkenőjével.

Tündérszép Ilona sem rest, izibe leszaladt az ólba; de már ekkor Szép Miklós leoldozta a fejéről a selyemkeszkenőt s eldugta, az anyakancza pedig rálehelte a fejére s ott semmi sebhely nem látszott.

- Mi ujság, Szép Miklós? kérdé Tündérszép Ilona.

- Semmitsem tudok, fölséges asszonyom, válaszolt Szép Miklós.

- Mindig itt voltál az ólban?

- Mindig.

- Nem te voltál itt meg itt a virágos kertemben?

- Én nem voltam.

- No, mert azért kérde, hogy láttam ott egy gavallért, ki szakasztott másod volt, csak a ruhára nézve különbözött... Mondjad, bizony nem bánod meg, királylyá teszek, nem te voltál-e?

- Én nem voltam.

- Ne gyötörj, Szép Miklós, mert te voltál... mutasd a fejed!

Szép Miklós megmutatta a fejét, de azon nemhogy seb, de még a helye sem látszott, Tündérszép Ilona pedig, hogy kiment az ólból, pofon ütötte a szobaleányt, hogy mért tette őt bolonddá.

No jól van, ez abba maradt. - Itt harmadnap újra megszólal a tátosló s azt mondja a gazdájának:

- Öltözködjél fel édes gazdám az aranyruhába, ülj fel a fiamra, s ugrass be aztán Tündérszép Ilona virágos kertjébe s tánczoltasd meg aranyszörű paripád, a kert kellős közepén egy czintányér karimáján. Tündérszép Ilona mostan a szerelem miatt beteg fekszik, de majd fölkel

ő, hogyha meghallja, hogy ott vagy a kertben, majd kinyitja az ablakát, kihajol rajta, neveden szólit. És te ekkor ugrass be a szobájába, a többit aztán magadtól is elvágod, ha nem mondom is.

Itt lelkem teremtette, a mi Szép Miklósunk most az aranyruhába öltözködött fel, s ráült az aranszörű tátosparipára, már mint a vén kancza fiára. Majd beugrat Tündérszép Ilona virágos kertjébe s egy czintányér karimáján ugyancsak tánczoltatja az aranszörű paripát.

Meglátja ezt egy szobaleány. Ennek se kell több, beszalad az asszonyához, mondván:

- Kelj föl, fölséges királyasszony! mert egy aranyhaju gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér kerületén tánczoltatja aranszörű paripáját.

- Már hogy tánczoltatná, válaszolt neki Tündérszép Ilona s a szobaleányt pofon ütötte.

Ennek ez elég volt; de egy kevés idő múlva beszalad a másik szobaleány is, mondván:

- Kelj föl, fölséges királyasszony! mert egy aranyruhájú gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér kerületén tánczoltatja aranszörű paripáját!

- Már hogy tánczoltatná! s ezzel Tündérszép Ilona pofon üti ezt is.

Ennek ez elég volt; de egy kevés idő múlva beszalad a harmadik is, mondván:

- Kelj föl fölséges királyasszony! mert egy aranyruhájú gavallér a virágos kert kellős közepén egy czintányér kerületén tánczoltatja aranszörű paripáját.

Tündérszép Ilona ezt is pofon ütötte, de mégis meg nem állhatta asszony létére, hogy oda ne vánszorogjon az ablakhoz, kitekint rajta, hát látja, hogy az aranyhaju gavallér, kit minap a templomban látott, csakugyan tánczoltatja aranszörű paripáját.

Tündérszép Ilonának sem kell több, izibe kinyitja ablakát - bezzeg, nem volt beteg! - kihajol rajta, ölelő két karját kitarja, mondván:

- Jer, szivem szép szerelme, hires Szép Miklós, mert annak kell lenned, jer kedves férjem, ugrass be ablakomon, készen vár fölvetett selyemágyam.

Erre a szóra Szép Miklós sarkantyuba kapja az aranszörű paripát, beugratott Tündérszép Ilona fehér szobájába. Aztán megölelték, megcsókolták egymást, mondván:

- Én a tiéd, te az enyém, ásókapa se választ el egymástól!

Lakzit laktak, faggyat hoztak, hordót furtak, ökröt vágta, faharanggal harangoztak, tökkel kolompoztak s bezzeg, volt lé, meg lé, boldog volt az, a kinek csak egy kanállal is juthatott.

Itt mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél, Tündérszép Ilonának hosszú útra kellett mennie, Szép Miklós maga maradt otthon, ki mint afféle új gazda nem tudhatta, hogy hol, mi áll: kutaszkodott a ház körül; de különösen feltűnt az előtte, hogy 366 szobába be szabad neki menni, csak a 367-ikbe nem.

Ezért Szép Miklósban fölédelt a kíváncsiság, hogy vajjon, mi lehet abban, hogy azon a szobán olyan nagy vasas ajtó van, ezen pedig három vasrekesz és kilencz lakat.

Biz ő kigyelme, hogy nem volt otthon a menyecske, egész szabadjából előkereste a kulcsokat, kiválasztotta a sok közül a nagy vasajtót, majd levetette a három vasrekeszt s kinyitotta a kilencz lakatot, - ekkor belökte a nagy vasas ajtót, hát látja, hogy egy 12 fejű sárkány a falhoz van szegezve, három irdatlan vasszeggel; az egyik volt: a jobbik szárnyában, a másik volt: a bal szárnyában, a harmadik pedig a lábában.

- Hej, hires Szép Miklós, mondja a sárkány, igen szomjas vagyok, adj egy pohár vizet, egy világot adok érte!

Szép Miklós adott neki egy pohár friss vizet, melyet a sárkány egy hajtókában meg is ivott s tüstént leesett a szegről a jobbik szárnya.

- Hej, hires Szép Miklós, mondja ismét a sárkány, igen szomjas vagyok, adj egy pohár vizet, egy világot adok érte, melyet az meg is ivott s tüstént leesett a szegről a bal szárnya.

- Hej, hires Szép Miklós, adj még egy pohár vizet, egy világot adok érte.

Szép Miklós újra adott neki egy pohár vizet, mitől az mint a madár egészen szabad lett. A sárkány aztán Szép Miklósnak nem szólt semmit, hanem Tündérszép Ilonát, ki ép akkor húzta be maga után az ajtót, derékon ragadta s elvitte messze-messze nagy sárkányországba. Oda van; volt, nincs. Volt szép asszony, nincs szép asszony.

Szép Miklósnak csak ekkor esett le az álla s nagy szomoruan bebandukolt az ólba, hol is azt kérdi tőle az anyakancza:

- Mit búsulsz, mit bánkódsz kedves gazdám, oly keservesen?

- Jobb ha nem is kérded, kedves lovam! nagyobb az én bajom, mint a Mátrahegy, mélyebb az én szivem szomorúsága, mint a Duna; volt feleség, nincs feleség, volt szép asszony, nincs szép asszony; oda van a sarkig érő aranyhaju, nádszál termetű Tündérszép Ilona; elrabolta tőlem az a kutyának való 12 fejű sárkány.

- Hahó kedves gazdám, jól mondad: nagyobb a te bajod a Mátrahegynél és mélyebb a te szived

szomorúsága a Dunánál; mert hasztalan próbálunk szerencsét, mert van annak a kutyának való 12 fejű sárkánynak - veszett volna a tojásában! - egy vasderes három lábú tátosparipája, többet tud az, mint mi itt mind hárman, már mint én, a leányom és a fiam. De azért legyen meg, a minnek lenni kell, ülj fel a hátamra s próbáljunk szerencsét.

Felül Szép Miklós az anyakancza hátára, mennek mendegélnek hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer mégis beértek nagy sárkányországba.

Sárkány ki a rezidenciából, Szép Miklós pedig be. Itt Tündérszép Ilona eléje szalad, egy ölelés és egy csók, aztán fel az anyakancza tetejére s illa főréd nád a kert.

Hej, a vasderes is elkezd dörömbözni s nyeríteni az ólban. Meghallja ezt a sárkány, otthon terem s beront az ólba.

- Hej, kutya egye a husodat, holló vájja a szemedet, nincsen szénád, nincsen zabod, hogy ugy dörömbölsz?!

- Szénám is van, zabom is van, de oda a szép asszony; Szép Miklós itt volt s elvitte.

- Ehetem-e, ihatom-e, alhatom-e?

- Ehetel is, ihatol is, alhatol is, s ezenkívül két véka mogyorót meg is törhetsz, egyet ugrom, kettőt szököm, mégis utól érjük.

Itt a sárkány evett, ivott, aludt, két véka mogyorót meg is tört, majd ráült a három lábú vasderesre, mely egyet szökött, kettőt ugrott, mégis utolérték Szép Miklóst.

- No Szép Miklós, szólt a sárkány, három világot ígértem, egyet akkor adtam, mikor a jobbik szárnyam leesett, mert azzal is izzé-porrá törhettelek volna, másikat pedig most adom, mert most is megölhetnélek, de többet el ne jöjj hozzám, mert ha ezer lelked volna is, se irgalom, se kegyelem, csúf halállal mulsz ki!

Ezzel a sárkány Tündérszép Ionát elvette tőle, hazavitte, Szép Miklósnak pedig koppant a szeme s azt mondták neki, orrod tőle fokhagymás, ne nyulj-virágnak hiják ezt.

Itt Szép Miklós nagy szomoruan, mint a kinek az orra vére folyik, hazafelé bandukolt s otthon ráült a kanczacsikóra s másodszer is elment a szép asszonyért.

Sárkány ki a rezidenciából, Szép Miklós pedig be. Itt Tündérszép Ilona eléje szalad, egy ölelés és egy csók, aztán föl az aranyászörű kanczacsikóra s illa főréd nád a kert.

Ej, a vasderes sem rest, dörömböl az ólban. Meghallja ezt a 12 fejű sárkány, izibe hazaszállt s be egyenesen az ólba.

- Hej, kutya egye a husodat, holló vájja a szemedet, nincsen szénád, nincsen zabod, hogy ugy dörömbölsz?!

- Szénám is van, zabom is van, de nincsen szép asszony; Szép Miklós itt járt s elvitte.

- Ehetem-e, ihatom-e, alhatom-e?

- Ehetel is, ihatol is, alhatol is, s ezenkívül 2 véka diót meg is törhetsz, egyet szököm, kettőt ugrom, mégis utólérjük.

Itt a sárkány evett, ivott, aludt, két véka diót meg is tört, csak aztán ült fel a három lábú vasderes tátosparipára, mely csak egyet szökött, kettőt ugrott, még is utólérték Szép Miklóst.

- No Szép Miklós, szólt a sárkány, három világot ígértem, egyet akkor adtam, mikor a jobbik szárnyam leesett, mert azzal is izzé-porrá törhettelek volna, másikat az imént adtam, mikor a feleségemet elraboltad, mert akkor is megölhettelek volna, a harmadikat pedig most adom, mert most is megölhetnélek, de többet el ne jöjj hozzám, mert ha ezer lelked volna is, se irgalom, se kegyelem, csúf halállal mulsz ki.

Ezzel a sárkány Tündérszép Ionát elvette tőle s hazavitte, Szép Miklós pedig nagy szomoruan poroszkált hazafelé s otthon ráült az anyakancza fiára, a csődör csikóra; de mielőtt elment volna, azt mondja neki az anyakancza:

- Vidd el magaddal, kedves gazdám a montli-zsákot is, hogy ha agyonüt az az irgalmatlan fenevad, legalább a fiam majd hazahozhat benne, mert ugyis tudom, hogy most is hiába mégysz; mert minékünk mindhármunknak sincs annyi tudományunk, mint annak a vasderes három lábú tátoscsikónak.

Szép Miklós szót fogadott jó tátoslovának; elvitte a montli-zsákot s harmadszor is elment, ha bele hal is, Tündérszép Ionáért.

Sárkány ki a rezidenciából, Szép Miklós pedig be. Itt Tündérszép Ilona eléje szaladt. Egy ölelés és egy csók, aztán fel az aranyászörű csődör-csikóra s illa főréd nád a kert.

Ej, a vasderes sem rest, dörömböl az ólban. Meghallja ezt a 12 fejű sárkány, izibe hazaszállt s be egyenesen az ólba.

- Hej, kutya egye a husodat, holló vájja a szemedet, nincsen szénád, nincsen zabod, hogy ugy dörömbölsz?!

- Szénám is van, zabom is van, de oda a szép asszony; Szép Miklós itt volt s elvitte.

- Ehetem-e, ihatom-e, alhatom-e?

- Ehetel is, ihatol is, alhatol is s ezenkívül egy véka diót meg is törhetsz, egyet szököm, kettőt ugrom, mégis utólérjük.

Itt a sárkány evett, ivott, aludt, egy véka diót meg is tört s csak aztán ült fel a vasderes háromlábu tátosparipára, mely csak egyet szökött, kettőt ugrott, mégis utólérték Szép Miklóst.

- No Szép Miklós, szólt a sárkány; három világot ígértem: egyet akkor adtam, mikor a jobbik szárnyam leesett, mert azzal is izzé-porrá törhettelek volna, másikat akkor, mikor legelőször eljöttél hozzám, mert akkor is megölhettelek volna, harmadikat pedig akkor, mikor másodszor eljöttél hozzám s akkor ugy-e megmondtam, hogy többet el ne jőjj, mert se irgalom, se kegyelem, csúf halállal mulsz ki.

-34-

S ezzel a sárkány az egyik szárnyával úgy megütötte Szép Miklóst, hogy az azt se mondta: „bá”; hanem úgy elmállott a földön, hogy kanállal se lehetett volna összekaparni. A sárkány aztán Tündérszép Ilonát hazavitte, az aranyszőrü tátosparipa pedig Szép Miklós husát vérért összeszedte, montli-zsákra rakta s hazavitte. Otthon aztán az anyakancza háromszor rálehel a montli-zsákban levő husra és vérre s kiugrott belőle Szép Miklós. Ha eddig szép és erős volt Szép Miklós, de most hétszerte szebb és erősebb.

- Minek költöttél fel, édes lovam, mikor oly jól aludtam s oly szépeket álmodtam.

- Álom ide, álom oda, válaszolt neki a tátosparipa, de most a dolgod után láss. Ugy-e megmondtam, hogy mivelünk hasztalan teszel próbát, mert a vasderes csikónak magának több tudománya van, mint minekünk mind hármunknak!... Itt meg itt, ennél meg ennél a vén asszonynál, ki - közbe légyen mondva, boszorkány - van egy tátosparipa s ennek három csikója. A legkisebbik, a három lábu vasderes, mely a sárkánynál van - hogy zápult volna meg az a tojás, a melyből kikelt! - ketteje pedig még otthon van az anyjánál. Ezeknek egyikeért kell neked elmenni, ezeknek egyikét kell neked kiszolgálni. Három napból áll egy esztendő s egyéb dolgod nem lesz, mint a három tátosparipát őrzöd. Majd elszöknek azok tőled, de te semmitől se tarts, mert mi mindenkor segítségedre leszünk; majd farkas, majd agár, majd patkány képében. Azért ha ilyes három állatot látsz, azok mi leszünk. Ha kiszolgáltad a három napból álló esztendőt, a boszorkánytól ne kérj egyebet, mint a legkisebb rosz csikót és három bárányt. Majd kínál ő téged arannyal és ezüsttel, majd elvezet a pinczéjébe, hol számnélküli sok kincs áll; de te ekkor is csak azt hajtsd, hogy neked nem kell egyéb, mint a rosz csikó, meg három bárány. A pinczéből a kamrába vezet, hol a különbnél különb, szebbnél szebb aranyos-ezüstös öltözet ruhák állanak; de te mindig csak azt hajtsd, hogy neked nem kell egyéb, mint a rosz csikó és három bárány. A kamrából a márványistállóba vezet, hol a különbnél különb, szebbnél szebb aranyszőrü paripák állanak, majd mondja ő neked, hogy ha már csikót akarsz, válaszs az aranyszőrü ménes közül; de te neked ekkor is csak ez legyen szód és mondásod, hogy neked nem kell egyéb, csak a rosz csikó és három bárány. Mit lesz mit tenni a boszorkánynak, utoljára is kénytelen-kelletlen odadja a rosz csikót és három bárányt. S te aztán húzd ki a rosz csikót a határig, majd földhöz vágja az magát háromszor is, de te mindezzel ne törődjél, hanem farkánál fogva emeld föl. Mikor a határra érsz, ott két lánczos fenevad áll őrt. Be csak, beeresztenek, de ki - nem. Itt az egyik bárányt vedd az egyiknek a torkába, a másikat a másiknak s ezzel ugorj át a határon s mikor fenn leszesz a levegőbe, a harmadikat azt dobd oda mind a kettőnek. Azon aztán összevesznek s te szerencsésen kijöhetsz. Ha egyszer átlépted a határt, többé semmitől se tarts, hanem ülj fel a négy lábu - mert ennek már nem három, hanem négy lába lesz, mondom, ülj fel a négylábu vasderes tátoscsikóra s hozd haza a feleségedet.

-35-

-36-

Itt lelkem teremtette, mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél, ott voltam, a hol mondták, úgy láttam, mint most, de pengyom tóditsuk is, mert biz ez már az utolját járja, hies Szép Miklós felül az anya-kanczára, két fiát pedig pányván vezette.

-37-

Mén mendegél hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer elér a vén banya birodalma határához, hol leszállván az anyakanczáról, átment a vashidon. A vashid végén lánczra verve ott állt a két fenevad. Be csak beeresztettek, de hogy jösz ki hies Szép Miklós; ha ezer lelked volna is, mégis diribról darabra tép az az átkozott két fenevad s csunya halállal mulsz ki!...

Csak mén, csak mendegél, egyszer elér egy nagy kastélyhoz, mely hegyes karókkal volt körülkerítve, a hegyes karókon pedig emberfejek.

A vén boszorkány most is ott számlálgatta, dörmögven:

- Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét s így tovább, mig a végéhez nem ért.

-38-

Az emberfő ép kilenczvenkilencz volt, csak egy hja a száznak!... Itt jön a századik, itt hozza Szép Miklós a fejét.

- Adjon Isten jó napot, édes öreganyám!

- Ha öreganyádnak nem szolítottál volna: hamm, mindjárt bekaptalak volna! hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

- Szolgálatot keresek.

- Ép jókor jöttél; mert ép most vettem el a kocsisom fejét, itt szárad a napon a karóban. Ha kedved van, megfogadlak. Három napból áll egy esztendő, enni-inni lesz annyi, a mennyi a bőrdbe fér s egyéb dolgod nem lesz, mint az ólban van három rosztóló, csak azokat őrzöd. Reggel, fölöstököm után kiviszed a selyemrétre, estve pedig hazahozod. Ha három álló nap meg tudod őrzeni, a mit kívánsz, azt adok; ha pedig elalszol s a lovakat nem tudod hazahajtani: karóba húzom a fejed.

Igy lett Szép Miklós kocsis. Reggelre kelve, a pecsenye és a bor előtte állott, hogy egyék-igyék annyit, a mennyi csak a bőribe fér; mert estig úgy sem kap semmit. Szép Miklós evett is, ivott is, de ezalatt a vén banya megtüzesítette a vasdorongot, kivitte az ólba s üti-veri a tátosparipákat, mondván:

- Hej, kutyák, ha el nem tudtok szökni, ilyen abrakot kaptok!

Szép Miklós ezt mind jól hallotta, de hallgatott, mint hal a vízben.

Mikor Szép Miklós az ételt és italt megelégtette, jóllakott, kiment az ólba, kötőfékre szedte a három rosztóló, ráült az anyakanczára s elvágatott a selyemrétre.

Mikor Szép Miklós átment a rézhidon, olyan álom szállta meg, hogy azt se tudta, fiu-e vagy leány. Itt úgy délután öt óra felé fölébred a mi Szép Miklósunk, hát egy irtatlan magas jegenyefa hegyében lelte magát. Le se tudott volna róla jóni. Ekkor előveszi a kötőfékeket, megrázza háromszor s ime saját lovai farkas képében a fa alatt termettek.

- No édes gazdám, szól az anyakancza, mászsz csak a fa keleti oldalára, mert mi nyugatfelé döntjük le.

Itt a három farkas azonnal a kaparáshoz fogott; kiásták a fa nyugati oldalát, Szép Miklós pedig a keleti oldalára mászott. A nagy jegenyefa ledőlt, Szép Miklósnak pedig kutya baja sem lett.

- No édes gazdám, szól ismét az anyakancza, amott a selyemréten legelészik három bárány. Azok a te lovaidd. Majd mi közrekapjuk s errefelé tereljük. S te ekkor ne cselekedjél egyebet, hanem a középsőt kapd el szarvánál fogva, ugorj rá, üsd főbe háromszor a kötőfékkel, majd lónak válik mind a három s aztán bátran hazaviheted.

Ugy is lett. - A három farkas közre kapja a három bárányt s Szép Miklós felé terelték, ki a középsőt szarvánál fogva szerencsésen el is kapta, ráült a kötőfékkel háromszor főbe ütötte, lónak vált s aztán mindháromat hazafelé terelte.

Otthon azt mondja neki a vén boszorkány:

- No édes fiam, hát megőrizted?

- Meg, édes öreganyám.

- Ugy-e szelidek ezek az én lovaidd?

- Mint a kezes bárány.

- Jól van fiam, eredj be, ott van a vacsorád az asztalon, egyél-igyál, lakj jól, aztán lefekhetsz s aludjál reggelig.

Szép Miklós bement a szobába, leült, evett-ivott, jóllakott, majd lefeküdt s aludt reggelig csendesen.

Reggelre kelve, a vén asszony behitta fölöstökömre. Bort és pecsenyét rakott eléje. Szép Miklós csak evegetett, a vén asszony pedig a konyhában ugyancsak tüzesítette a vasrudat s mikor egészen izzó lett, kiugrik az ólba, üti-veri azokat a szegény pára jószágokat, mondván:

- Hej, kutyák, ha még ma se tudtok elszökni, ilyen abrakot kaptok!

Szép Miklós ezt mind jól hallotta, de nem szólt semmit, hanem hallgatott, mint a néma.

Mikor Szép Miklós az ételt és italt megelégtette, jóllakott, kiment az ólba, kötőfékre szedte a három rosztóló, ráült az anyakanczára s elvágatott a selyemrétre.

Mikor keresztül ment a rézhidon, olyan álom szállta meg, hogy azt se tudta: á-e vagy b! - Itt úgy délután öt óra felé fölébred a mi Szép Miklósunk, hát egy galagonyabokor hegyében lelte magát. Ő sem rest, izibe leugrott róla, elővette a kötőfékeket, megrázta háromszor s ime saját lovai agár képében előtte termettek.

- No édes gazdám, szól az anyakancza, amott a selyemrét egyik bokrában heverészik három nyúl. Azok a te lovaidd. Majd mi közre kapjuk a három nyulat s errefelé hajtjuk. S te ekkor ne cselekedjél egyebet, mint ezt: fogd meg a középsőt, kapd el a fülénél fogva, ugorj aztán a hegyébe, üsd főbe háromszor a kötőfékkel, lónak válik s aztán szép csendesen ballagj hazafelé.

Ugy is lett. - A három agár közre kapja a bokrot, fölverték a nyulakat s Szép Miklós felé hajtották, ki a középsőt fülénél fogva szerencsésen el is kapta, majd ráült, a kötőfékkel háromszor főbe ütötte, lónak vált s aztán mindháromat szép csendesen haza vitte.

Otthon azt mondja neki a boszorkány:

- No édes fiam, hát megőrizted?

- Meg, édes öreganyám.

- Ugy-e szelidek ezek az én lovaim?

- Mint a kezes bárány.

- Jól van fiam, eredj be, az asztalon van az étel és ital; egyél-igyál, lakj jól, majd aztán fekdj le s aludj reggelig.

Szép Miklós bement a szobába, leült, evett, ivott, jóllakott, majd lefeküdt s aludt reggelig csendesen, mint a jó lelkiismeret.

Reggelre kelve, a vén asszony behitta fölöstökömbre; bort és pecsenyét tett eléje.

Szép Miklós csak evegetett, csak evegetett, az asszony pedig térül-fordul, elővette a vasrudat, s ugyancsak tüzesítette a konyhában. Mikor a vasrúd már egészen izzó lett, kiugrik az ólba, üti-veri azokat a szegény pára jószágokat, mondván:

- Hej, kutyák, itt az abrak, itt a tüzes zsarátnok! s ha még ma se tudtok elszökni, mindig ilyen abrakot kaptok!

Szép Miklós ezt mind jól hallotta, de nem szólt semmit, hanem hallgatott, mint hal a vízben.

Mikor Szép Miklós az ételt és italt megelégtette, jóllakott, kiment az ólba, kötőfékre szedte a három rossz lovat, ráült az anyakanczára, s elvágtatott a selyemrétre.

De mikor keresztül ment a rézhidon, olyan álom szállta meg, hogy azt sem tudta, fiu-e vagy leány. De nem is csoda; mert a boszorkány álomporos bort adott neki inni. Itt ugy délután öt óra felé fölébred a mi Szép Miklósunk, hát egy magas hegy tetején lelte magát. Ő sem rest, izibe lemászott a hegyről, majd elővette a kötőfékeket, megrázta háromszor s ime, saját lovai patkány képeiben előtte termettek.

- No édes gazdám, szólt az anyakancza, amott a selyemrét egyik tava partján három fiával együtt egy csibés tyúk ül. A tyúk a vén banya, három csibéje pedig a három tátosparipa. Majd mi fölverjük a tyúkot, a csibéket pedig erre tereljük és te ekkor ugorj elő, kapd el a középső csirkét búbjánál fogva, aztán ülj rá, üsd főbe háromszor, lónak válik s aztán mindhárom lovat szép csendesen vidd haza.

Ugy is lett. - A három patkány fölverte a vízi jérczét, csibéit pedig Szép Miklós felé terelték, ki a középsőt búbjánál fogva szerencsésen elkapta, ráült, a kötőfékkel háromszor főbe ütötte, az lónak vált s aztán mindhárom lovát szép csendesen hazaterelte.

Otthon azt mondja neki a boszorkány:

- No édes fiam, kitöltötted az esztendő, most rajtad a sor: mit kívánsz?

- Nem kívánok én egyebet, felelt Szép Miklós, mint azt a rossz csikót ott az ólban és három bárányt.

- Oh te bolond! hisz minek lenne az neked, hisz csak a bajod gyűlne meg veled, hisz az olyan rossz, hogy akár a csipejére akaszthatod a tarisznyádat!

- Mind hagyján az, csak nekem a rossz csikó és a három bárány kell.

- Oh te bolond! kívánj aranyat és ezüstöt, jer a pinczébe, majd más gondolatra jösz.

Itt a boszorkány bevezeti a mi Szép Miklósunkat a pinczébe, hol kád számra állott az arany meg az ezüst élire verve; csakugy fénylett, csakugy ragyogott, mintha most kerültek volna ki a pénzverőből.

- No te bolond, itt van 7 kád arany és ezüst, hozz három zsákot s rakd meg akár az aranyból, akár az ezütből.

- Nem kell nekem sem arany, sem ezüst, csak a rossz csikó, meg három bárány.

- No te bolond, már látom, hogy nincsen eszed, azért jer a kamrámba, válaszd magadnak 12 öltözet aranyos-ezüstös ruhát, vagy annyit, a mennyi tetszik.

Itt a boszorkány a mi Szép Miklósunkat bevezeti a kamrába, hol különbnél különb, szebbnél szebb, aranyos-ezüstös ruhák függtek, sorjába felakasztva. Csakugy fénylett, csakugy ragyogott rajtuk az a drága igaz gyöngy, kaláris, gyémánt és briliánt, hogy ki sem látom mondani.

- No te bolond, itt van 366 szebbnél szebb, különbnél különb biboros-bársonyos ruha, válaszd, melyik kell.

- Nem kell nekem a biboros-bársonyos ruha, minek volna az nekem, mert nekem csak az a rossz csikó kell és három bárány.

- No már látom, hogy csakugyan bolonddal van dolgom, ha már csikó kell, jer az én márványistálomba, válaszd ki az aranszőrű ménes közül azt, a melyik szemednek szádnak tetszik.

Itt a vén boszorkány a mi Szép Miklósunkat bevezeti a márványistálóba, hol az aranszőrű ménes aranyályuból és aransaroglyából evett-ivott, ólomhidláson állott. Csak ugy ragyogott, csak ugy fénylett a szőrük, hogy az ember tetőtől talpig meglátta benne magát.

- No válaszs! Ott van az a harmadfű kancza csikó, nézd, hogy rúgja a padlást!... Ott van az a harmadfű csődör-csikó, nézd hogy ragyog a szőre, nézd hogy okádja orrán-száján a tüzes lángot. Ha csikó kell, válaszs innen, vigy akár 12-öt, nem bánom, csak azt a rosz csikót ne kérd, mert annak ugyse vennéd hasznát, csak a bajod gyülne meg vele, mert azt nem adom.

-47-

- Nem kell nekem sem az a kancza-csikó mely a padlást rúgja, sem az a csődör-csikó, mely orrán-száján tüzet okádik; mert nekem csak a rosz csikó kell és három bárány.

Mit volt mit tenni a boszorkánynak, kénytelen kellett odadta a rosz csikót és három bárányt.

Itt Szép Miklós a rosz csikó fejébe húzza a kötőféket, kivoncsolja az istalóból. Itt a rosz csikónak még jártányi ereje sem volt; még az udvarból sem értek ki, már lerogyott. Szép Miklós odament hozzá, farkánál fogva fölemelte s csakis így tudott tovább vánczorogni a rosz csikó, a vén asszony pedig egy véka tetejére felült a háztetőre s onnan nevette, hogy és mint vesződik Szép Miklós a rosz csikóval. De meg is gyült a baja, mert az egyik kezében a három bárányt vezette pányván, a másik kezéből pedig a rosz csikó kötőfékét tartotta, melyet úgy voncsol, húzott maga után mint kutya a d...t.

Itt lelke teremtette, nagy kínlódás és vesződés között elértek már a feleútra. A rosz csikó taktusra minden fél órában egyet lépett és ezt is csak akkor tette, ha Szép Miklós egyet rántott a kötőféken. Itt a rosz csikó csetlik-botlik, bukfenczet vetett s elmállott az út közepén, Szép Miklós pedig odament a farához, farkánál fogva fölemelte s ekkor megszólal a rosz csikó:

-48-

- Tekints csak hátra kedves gazdám, hol látod ülni a vén banyát?

Szép Miklós visszanézett, hát látja, hogy a vén asszony még most is ott ül a háztetőn az üres vékán s ugyancsak fenyegeti az öklével a rosz csikót, meg Szép Miklóst.

- Ott ül, kedves lovam, a háztetőn egy üres vékán s ugyancsak fenyeget az öklével!

A vén asszony pedig csak azt várta, hogy vagy Szép Miklós tekintsen vissza, vagy a rosz csikó. Most, hogy ez megtörtént, hogy Szép Miklós visszanézett, kivezeti az ólból az anyakanczát, ráül, felszáll rajta a levegőégbe egy zöldes, sötét felhővé változott s utána a rosz csikónak.

- Ejnye, kedves lovam, be sötétzöld felhő közeledik felénk!

- Siessünk kedves gazdám, egy helyett kettőt lépünk, mert az a vén boszorkány bizony levizel bennünket.

-49-

Itt a sötétzöld felhőből hármaz nyerítés hallatszott; az anyakancza a fiát csalogatta, a rosz csikó pedig hangos nyerítéssel, hogy szinte megkondult belé a világ, visszafelelt az anyjának. Erre megeredt az ólmos eső s úgy hullt alá jéggel vegyest, mintha csak kannából öntötték volna. Ej, Szép Miklós sem rest, kiereszti aranyhaját s mind a csikót, mind a három bárányt, szépen betakarta: így nem verte őket agyon a jéggel vegyes ólmos eső.

Mikor a vén banya emigy kiadta a mérgét, hazaszállt s újra felült a háztetőre egy üres vékára s egyebet nem csinált, mint örökkön örökké csak az öklével fenyegette mind Szép Miklóst, mind a rosz csikót.

Itt lelke teremtette, mentül közelebb értek a határhoz, a rosz csikó annál jobban igyekezett; most már nemcsak lépést ment, hanem ügetett, koczogott is.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer újra megszólal a rosz csikó, mondván:

- Tekints csak hátra, kedves gazdám, hol látod a vén boszorkányt?

Visszanéz Szép Miklós, hát látja, hogy a vén asszony az üres vékán még most is ott ül a háztetőn s ugyancsak fenyegeti az öklével mind Szép Miklóst, mind a rosz csikót.

-50-

- Hát kedves lovam, ott ül a háztetőn egy üres vékán s ugyancsak fenyeget az öklével!

A vén asszony pedig csak ezt várta, hogy vagy Szép Miklós tekintsen vissza, vagy a rosz csikó. Most hogy ez megtörtént, hogy Szép Miklós visszanézett, izibe beszalad az ólba, kivezeti az anyakanczát, ráül, felszáll rajta a levegő égbe s egy sötétzöld felhő képében utána Szép Miklósnak.

- Ejnye, kedves lovam, be haragos sötétzöld felhő közeledik felénk!

- Siessünk kedves gazdám, egy helyett kettőt lépünk, mert az a vén boszorkány bizony levizel bennünket.

Itt a sötétzöld felhőből hármaz nyerítés hallatszott; az anyakancza a fiát csalogatta, a rosz csikó pedig hangos nyerítéssel visszafelel neki, hogy szinte megkondult belé a világ. Erre megeredt az ólmos eső jéggel vegyest s szakadt, mintha csak kannából öntötték volna.

Ej, Szép Miklós sem rest, kiereszti aranyhaját s vele mind a rosz csikót, mind a három bárányt, szépen betakarta: így nem verte őket agyon a jéggel vegyes ólmos eső.

-51-

Mikor a vén banya emigy kiadta a mérgét, hazaszállt s újra felült a háztetőre egy üres vékára s egyebet nem tett, mind két öklével Szép Miklóst fenyegette.

Itt lelke teremtette, egyszer valahára még is elértek a határhoz, hol megszólal a rosz csikó:

- No kedves gazdám, ha innen is szerencsésen megszabadulunk, akkor fittyet se hányj minden bajnak! Majd én itt egy bukfenczet vetek, mintha megbotlottam volna s áthajítom magam a vashidon, te pedig ezalatt az egyik bárányt hajtsd az egyik fenevad torkába, a másikat a másikéba, s ekkor hunyd be szemed, szaladj a vashidnak s mikor a feleközepe tájára értél, a harmadikat ekkor dobd oda mindkettőnek. Ezen a fenevadak összevesznek; mindkettő el akarja kapni s így aztán te szerencsésen megszabadulhatsz.

Ugy is lett. - A rossz csikó egyet botlik, bukfenczet vet s áthajította magát a vashidon. A két fenevad ugrik utána, hogy majd elkapják, de a láncz visszarántotta. Most Szép Miklós az egyik bárányt az egyik torkába, a másikat a másikéba dobta s míg azok azt elnyelték, behunyta szemét, neki a hidnak. Mikor a feleközepe táján volt, már a két fenevad ugrani akart, hogy mindjárt diribról-darabra szanaszét tépik, de Szép Miklós ép ekkor hajította oda nekik a harmadik bárányt, melyen azok összevesztek, s egymásra rontottak. Így szabadult meg Szép Miklós a bizonyos haláltól; így szabadult meg a fenevad torkából.

Mikor Szép Miklós átszaladt a hidon, bezzeg már ekkor nem az a rossz csikó állott előtte, melynek a csipéjére tarisznyát lehetett volna akasztani, hanem a négy lábu vasderes tatosparipa, melynek széles e világon párját hasztalan keresnénk.

- No kedves gazdám, szólt a négy lábu vasderes, ülj fel a hátamra, mert ha nem mondod is, ugyanis tudom, hogy hova igyekezzünk. Ne félj, majd hazaviszem én a szép asszonyt, pedig csak lépést megyek, az öcsém pedig egész erejéből lohol utánam, még se ér utól.

Hej, sárkány ki a rezidenciából, Szép Miklós pedig be. Itt Tündérszép Ilona eléje szalad, száz ölelés, száz pár csók, fel a négy lábu vasderes hátára s aztán isten hozzád, 12 fejű sárkány!

Ej, a vasderes sem rest, dörömböl az ólban. Meghallja ezt a 12 fejű sárkány, hazaszáll s beront az ólba.

- Hej, kutya egye a husodat, holló vájja a szemedet, nincsen szénád, nincsen zabod, hogy úgy dörömbölsz?!

- Szénám is van, zabom is van, de oda a szép asszony; itt járt Szép Miklós s elvitte.

- Ehetem-e, ihatom-e, alhatom-e?

- Se nem ehetel, se nem ihatol, se nem alhatol, mégsem érvük utól! mert nekem csak három lábam van, az ő lovának pedig négy, de azért tegyünk próbát.

Itt a sárkány ráül a három lábu vasderesre s utána Szép Miklós után. Míg a sárkány paripája lóhalálában futott, addig Szép Miklósé csak lépve ment, s mégsem érte utól.

Mikor a határra értek, Szép Miklós négy lábu vasderes tatosparipája visszanyerit az öcscsének. Ennek se kell több, hogy meghallotta, fölugrott a csillagokba s ott fölvetette a farát, ledobta a sárkányt, mely midőn a földre ért, kolimázzá változott s ezóta kenik a tótok kolimázzal a szekerüket.

Szép Miklós aztán szép csendesesen hazavitte a feleségét, ki aztán fehér selyemágyát megvetette a virágnyszolyán, az ura pedig mellé feküdt, s még most is ott alszanak a cziprusfa árnyékában, hogy ha föl nem ébredtek.

A HÁROM KALMÁRFI.

Volt a világon egy igen gazdag kalmár s ennek három fia. Hogy im gazdag volt az ember, hogy im egy pár zsák pénzért nem igen ment a szomszédba: két idősb fiát - mert a harmadik még csak 7 esztendő volt - mindenféle tudományokra, hadi vitézségekre kitaníttatta.

Itt lelkem teremtette, mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a nagy semminél, egy éjszaka mind a három fiu álmot látott.

Reggelre kelve a fölöstökömnél, mikor mindnyájan együtt voltak, csak elkezd a legnagyobb:

- Ejnye, uram-atyám, be különös álmot láttam!

- Mit, édes fiam? kérdé a kalmár.

- Hát, itt la, az öcsémmel elmentünk ország-világszerte a dicsőség pálmáját keresni s megtaláltuk azt a zöld király birodalmában. A zöld királynak volt három szép eladó leánya. Egyik szebb volt mint a másik, de nekem még is legjobban tetszett a legnagyobb. Itt a zöld király országszerte kihirdette, hogy az egész föld kerekességéről gyűljenek össze a hirneves vitézek s a ki egy sudar fenyőfa szál tetején levő bagolyfiut szíven tud lőni, annak adja feleségül legidősb leányát. A vitézek közt én is jelen voltam s nekem szolgált a szerencse legjobban, mert én lőttem szíven a bagolyfit s enyém lett a királykisasszony egy herczegséggel együtt. Én ezt álmodtam.

- Ez szép álom volt. Hát te fiam, szólt a kalmár a középső fiához, mit álmodtál?

- Én is azt álmodtam, a mit a bátyám, csak azzal a kis különbséggel, hogy nekem a

királykisasszonyok közül legjobban tetszett a középső, kinek a kezét s vele együtt egy hercegséget nyertem el; mert második próbául azt vetette föl a zöld király, hogy középső leánya kezét annak adja, ki legmesszebb tud hajítani parittyából, az pedig én voltam.

- Ez is szép álom volt. Hát te kis fiam, kérdé a kalmár legkisebb fiát, mit álmódtál?

- Én is azt álmódtam a mit a két bátyám, csak azzal a kis különbséggel, hogy én a legkisebb leány kezét - a ki most még csak öt esztendő s - nyertem el az egész királysággal együtt. Hogy mi uton és módon, azt most nem mondom meg.

- Ez is szép álom volt, válaszolt a kalmár.

- De nem azt mondom én atyámuram, vette át a szót a legidősb fiu, hanem azt, hogy csináltass a számunkra, már mint az én és az öcsém számára - téged itthon hagyunk, már mint a legkisebbet, mert te még csak gyermek vagy - mondom csináltass a mi számunkra hercegi ruhát, végy alá drága paripákat, oldalunkra görbe kardot, mert mi elmegyünk a zöld király birodalmába szerencsét próbálni; mert mához egy esztendőre lesz a viadal napja s nekem pedig tovább nincs itthon maradásom.

- Nekem sincs, erősíté a középső.

- Teljék szivetek kívánsága, édes fiaim, szólt a kalmár, menjetek el a dicsőség pálmájáért, lesz czifra köntös, tüzes paripa és éles kard, csak hogy aztán szégyent és bűt ne hozzatok vén apátok fejére.

Mit volt mit tenni a gazdag kalmárnak, az országban a legjobb két paripát, a legczifrább köntöst és a legélesebb kardot megvette s átadta a fiainak, kik aztán emigy felkészülve, elindultak ország-világszerte a zöld király rezidenciájára fölkeresésére.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innen innen, egyszer valahára beértek a zöld király rezidenciájába. Hol már, mint álmódk, széles e világból össze voltak gyűlve a hirneves vitézek, kiknek szép száma a mi két kalmár fiunkkal is szaporodott.

De a két vitéz átalotta, hogy ők csak egy kalmár cselédei, azért hercegfiaknak adták ki magukat. Fogadják őket nagy czeremoniával, hajlongnak előttük jobbra is, balra is, a két királykisasszony pedig ép eléjük szaladt s karon fogva vezették fel a 12 fehér márványgarádicson.

És a számnélküli sok vitéz között csakugyan, a mint megálmódk, a két kalmár-fiu lett a nyertes; mert a legöregebb a nyilával úgy sziven lötte a fenyőszál hegyén levő bagolyfiut, hogy még csak nem is nyikkant, a középső pedig a parittyájával annyira túl hajított, hogy a vitézek közül egyetlenegy sem tudta még csak megközelíteni sem. Így az öregebbiké lett a zöld király nagyobbik leánya, a kisebbiké pedig a középső királykisasszony, mindegyik egy-egy hercegséget kapott nászajándékul.

Már a két kalmár-fiu fedél alá jutott, selyemágyban hált, kinek-kinek királykisasszony volt a felesége és már sok ideig együtt éltek nagy boldogan. Egyszer azonban csak megszólal a legnagyobbik kalmár-fiu:

- Ejnye, kedves öcsém, be roszt álom volt az éjszaka; azt álmódtam ugyanis, hogy az apám földig leégett, mindene porrá lett s így koldusbotra jutott.

- Én is ezt álmódtam, erősíté a középső.

- De nem azt mondom én, testvér, hanem azt, hogy mi már ugyis gazdagok vagyunk, azért menjünk haza, keressük fel szükölködő apánkat, építtessük fel a házát, töltsük meg a boltját s gazdagítsuk fel újra.

- Jó lesz biz az, erősíté a középső.

S ezzel a két hercegfi, mert már most azok voltak, egy zsák aranyat keresztül vetettek a nyereg-kápán s elindultak hazafelé kárvallott édes apjuk fölsegelésére.

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innen innen, egyszer mégis azt mondhatták, itthon vagyunk.

Az öreg kalmár csakugyan porrá égett és a fiával együtt egy ingben-gatyában szaladt ki az égő házból. Aztán a kalmárnak nem volt sem testének, sem lelkének hová lenni, a fiával együtt, ki már ekkor szép legénykévé nyult föl, beállott csordásnak, kik most is, midőn a két hercegfi megérkezett, ott őrizték a marhát a tarlón.

A két hercegfi aztán az öreg kalmár házát szépen felépíttette, úgy, hogy az még különb volt mint azelőtt, s pénzt adtak neki - mert volt arany egész dögével - hogy kalmárkodhasson; de a legkisebb testvérüket, bár ők ellenezték, az öreg kívánságára, hogy ebből is faragjanak embert, elvitték magukkal.

S ezzel a három testvér útnak indult. A legkisebb azonban az egész úton szomorú volt s egyet sem szólt. A két idősb testvér előbbre lovagolt s azt mondja a legnagyobbik a középsőnek:

- Ugyan testvér, mondd meg nekem, nem bajunkra hoztuk-e mi el ezt a fajankót

magunkkal?!... Ládd ez még, a mily igaz szive van és a mily ostoba, elárul bennünket, hogy mi nem vagyunk hercegfiai.

- Az ám, kontrázott neki a középső.

- Egyet mondok, testvér, kettő lesz belőle: veszítsük el. Majd mikor keresztülmegyünk ezen a nagy hidon, mely itt előttünk van, taszítsd a mélységes tengerbe.

Ugy is lett. - A középső testvér a legkisebbet beletaszította a mélységes tengerbe; de biz abból azért még sem lett halétek; mert a zöld király legkisebbik leányát, kiról azt álmodta a legkisebb kalmárfiu, hogy felesége lesz, elrabolták a zsványok, kik azt megölni, nem ölték meg, hanem leszedték róla a drágaságokat, magát pedig egy bárkába csukták s bevetették a mélységes tengerbe. És a kalmárfiu, a mint ott uszkált a tengerben, e bárkában kapaszkodott meg. Aztán szép csendesen felmászott a bárka tetejére, benéz az ablakon, hát látja, hogy ott egy szalmaágyon egy szerelemtől lelkezett gyönyörű leány fekszik. A kalmárfiut rögtön kitörte a szerelem hidege, még pedig úgy, hogy még a foga is vaczogott.

-64-

A kalmárfiu aztán megkocogtatta az ablakot háromszor s bekiáltott rajta:

- Ébredj, szivem szép szerelme, kelj föl s ereszs be az ablakon.

A királykisasszony fölébredt, kitekint az ablakon, hát látja, hogy a bárka tetején egy ékes ábrázatu ifju ül, még pedig olyan, hogy olyant sem azelőtt, sem azután, sem azóta nem látott. Ezt is rögtön kilelte a szerelem hidege, majd felugrott az ágyról, izibe kinyitotta az ablakot, s beeresztette a kalmárfiút, kik aztán azt mondták egymásnak:

- Én a tiéd, te az enyém, ásókapa se választ el egymástól.

S ezzel megölelték, megcsókolták egymást s szent lett a békesség. Aztán vitte őket a viz csendes ringatással, egyszer egy szigethez értek, hol a bárka magától megállott, a kalmárfiu pedig elindult a sziget belsejébe. A merre csak ment, sehol egy lelket sem látott, csak kisebb-nagyobb kővé vált embercsoportokra akadt. Mikor a legnagyobb csoport mellett elment volna, megszólal valaki ilyenképen:

- Hej, vitéz kalmárfi, ne menj el mellettünk, hanem jőjj vissza, mert egy kis beszédem van veled.

-65-

A kalmárfi csak ekkor tekintett hátra, hát látja, hogy a kőcsoport kellős közepén álló ember integet neki, hogy menjen vissza. A kalmárfi visszament s ekkor azt mondja neki a középuitt álló kővé vált ember, ki maga a király volt:

- Édes fiam, mert én fiammá fogadlak, látod ezt a márványpalotát, mely ide madárlátta távolban van? No ha látod, eredj fel a 12 fehér márvány-garádicsra, fogd meg az aranykilincset, nyisd be az ajtót s majd aztán szebbnél szebb kisasszonyok szaladnak eléd, kik karon fogva bevezetnek a fehér szobába s tánczolni hírnak; de te, mintha néma volnál, egy szót se szólj, hanem ülj le szótlanul az asztalszegbe. S ekkor aranyabroszt teritnek eléd, az aranyabroszra czintányért tesznek, a czintányér mellé kanalat, villát és szarvasnyelű kést raknak. Mikor emigy fölteritettek, mindenféle világi jókkal kínálnak, hogy egyél-igyál; de te, egy falat étel és egy korty ital, nem sok, de még annyit se végy magadhoz, hanem ülj ott némán mint egy darab fa. S ekkor majd megharagszanak a kisasszonyok, hogy se nem eszel, se nem iszol, se nem tánczolsz, s kidobnak az ajtón; de az ételeket és italokat is, minden abroszostul együtt utánad hajtják. S te ekkor szedd fel az ételeket és italokat s hozd el magaddal; de mielőtt odább állhatnál, majd utadat állja egy óriás, ki meg akar veled küzdeni. De te ne tarts semmitől, csak húzd ki az oldalomon függő éles kardot s vedd ki hátul a frakkom zsebében lévő három üveg közül a legkisebbet s igyál belőle néhány cseppet. A mi megmarad az üvegben, azt tedd vissza ismét a frakkom zsebébe.

-66-

Ugy is lett. - A kalmárfi kihúzta a kővé vált király kardját s a maga hüvelyébe dugta, majd kivette a frakkja zsebéből a kis üveget s jót huzott belőle. Eddig is erős legény volt a kalmárfi, de most hétszerte erősebb; akár egy oroszlánal is megverekedett volna. A kalmárfi aztán elindult a márványpalota felé, s hogy odaért, izibe felszaladt a 12 fehér márvány-garádicsra, s ekkor mindenféle énekeket, muzsikát, tánczolás-tánczolás s nevetést hallott, majd megfogta az aranykilincset s benyitotta a puszpángfa ajtót.

A szoba telisded teli volt szebbnél szebb dalló, tánczó, nevető kisasszonyokkal, kik alighogy megpillantották a mi kalmárfiunkat, huszan is eléje szaladtak, ki a karjánál, ki a frakkjánál fogva húzták-voncozták, hogy jőjjön velük tánczolni; de a kalmárfi, mintha néma lett volna, egy árva szót sem szólt, hanem szótlanul leült az asztalszegbe.

-67-

Itt mindjárt nagy sürgés-forgás támadt; a kisasszonyok teritékért szaladtak; az egyik az aranyabroszt terítette fel a puszpángfa asztalra, a másik a czintányért hozta, a harmadik kést, kanalat és villát tett a tányér mellé, a negyedik az ezüstkanocsót állította fel s igy sorba, míg csak meg nem volt terítve az asztal.

Mikor meg volt terítve a puszpángfa asztal, egyszeribe, mint a parancsolat, az asztalon termettek a különbnél különb, száj-iznek kedves ételek és italok; de a kalmárfi se nem evett, se nem ivott, hanem ott ült szótlanul, mintegy sóbálvány. A kisasszonyok aztán odamentek melléje, ölelik, csókolják, nyalják-falják, imhogy meg nem ették, hogy igyék, egyék, de a kalmárfinak is volt esze; se nem evett, se nem ivott. S ezer volt a szerencséje, mert mihelyest akár egy korty bort, akár egy falat ételt lenyelt volna, tüstént azon szempillantásban kővé vált volna!...

Mikor látták a kisasszonyok, hogy biz ezt nem vezethetik a jégre: megragadták a szegény kalmárfit s kihajították az ajtón. Aztán mindent: ételt, italt, kést, kanalat, villát, poharat, abroszt utána dobáltak.

A kalmárfi pedig leterítette az aranyabroszt, s bele rakta az ételeket és italokat az evőeszközökkel együtt, majd hurkot vetett rá s hazafelé akarta vinni az irháját, de egy irtóztató óriás utját állta, ki szót szolt hozzá illetéknépen:

- Hej, mindig hallottam a híredet, azért mérkőzzél meg velem, jer az ólomszérúre.

Kimentek az ólomszérúre, megfogja az óriás a mi kalmárfiunkat s bokáig belevágta az ólomszérúbe.

Hej, a kalmárfi sem rest, kiugrik a lyukból, megfogja az óriást s térdig belevágta az ólomszérúbe.

Hej, az óriás sem rest, kiugrik a lyukból, megfogja a kalmárfit s egész derékig bevágta az ólomszérúbe.

Hej, a kalmárfi sem rest, kiugrik a lyukból, megfogja az óriást s egész nyakig bevágta az ólomszérúbe.

Most az óriás ki akart ugrani a lyukból, de nem lehet, benn rekedt s mig ott kázmálódott, a kalmárfi kihúzta a kardját s leszelte a gombját. Aztán a kalmárfi fölvette az aranyabroszt, visszament a kővé vált királyhoz, ki azt mondja neki:

-69-

- No édes fiam, mert már aztán így nevezlek, most dugd be a kardot a maga helyére, menj haza, vigy a kedvesednek ételt, italt, mert most már ehettek is ihattok is belőle; de holnap reggel még korábban kelj föl s jőjj ide hozzám.

A kalmárfi aztán a kővé vált király kardját bedugta a hüvelyébe s visszament a mátkájához, ki már a dolgot nem tudta mire vélni, hogy az ő jegyese oly sokáig tér vissza: azért három kendőt is tele sirt, hogy ő már megint árván marad. A mint ott sirdogál, kitekint az ablakon, hát imhol látja jóni a jegyesét. A királykisasszony sem rest, kinyitja az ablakot, kiugrik rajta, eléje szalad a mátkájának. Aztán mindketten bementek a bárkába s az evéshez láttak.

Itt másnap reggel a kalmárfi még korábban fölkelte mint tegnap, majd felöltözködött s elment a kővé vált királyhoz, ki azt mondja neki:

-70-

- Húzd ki csak édes fiam az oldalomon függő kardot s vedd ki a frakkom zsebéből a három üveg középsőjét s igyál belőle.

A kalmárfi kihúzta a kővé vált király kardját, kivette a frakkja zsebéből a három üveg középsőjét s jót húzott belőle. Eddig is erős volt a kalmárfi, de most hétszerte erősebb lett.

- No édes fiam, látod-e azt a három márvány-kastély középsőjét? No, ha látod, eredj fel oda a 12 fehér márvány-garádicson, fogd meg az aranykilincset, nyisd be a puszpángfa ajtót s ekkor még százszorta szebb kisasszonyok szaladnak eléd, kik karon fogva bevezetnek a fehér szobába s táncolni hínak; de te ismét, mintha se szemed, se füled, se nyelved nem volna, se ne láss, se ne hallj, se ne beszélj, hanem szótlanul ülj be az asztalszögbe az ezüstlőczára. S ekkor a szebbnél szebb kisasszonyok majd azt gondolják, hogy éhes is vagy, szomjas is vagy: ezért aranyabroszt terítenek eléd, az aranyabroszra ezüstkányért tesznek, az ezüstkányér mellé villát, kanalat és kést raknak. Mikor emigy fölterítenek, mindenféle világi jók teremnek az asztalon; de te, egy falat étel, vagy egy korty ital nem sok, de még annyit se végy a szádba, hanem ülj ott némán mindaddig, mig az ajtót ki nem nyitják s ki nem hajítanak rajta. S ekkor mindent, de mindent: kést, kanalat, villát, ételt, italt, ezüstpoharat utánad hajigálnak, te pedig terítsd le az aranyabroszt s mindeneket szedj fel. Mikor a 12 fehér márvány-garádics legalsójára érsz, utadat állja egy óriás, ki meg akar veled mérkőzni: ezért az ezüstszerúre hil birkozni; de te, ha ugy cselekszel, mint az imént mondtam, ezen is diadalmaskodol.

-71-

Ugy is lett. - A kalmárfi aztán elindult a három márvány-palota középsője felé, s hogy odaért, izibe felszaladt a 12 fehér márványgarádicson, megfogta az ezüstkilincset s benyitotta a puszpángfa ajtót.

Alig tette be a lábát, alig pillantották meg, már húsz leány is szaladt feléje. Egyik kisasszony az egyik karját fogta, a másik a másikat, a harmadik pedig a frakkja szárnyánál fogva húzta. Csókolták, ölelték, nyalták-falták, hogy menjen velük táncolni. Szólt a banda, húzta a cigány. De a kalmárfi, mintha se füle, se szeme, se nyelve nem lett volna, se nem hallott, se nem látott, se nem beszélt, hanem szótlanul leült az asztalszögbe az ezüstlőczára.

-72-

Most a szép kisasszonyok azt gondolták, hogy tán éhes és szomjas a gavallér. Azért mindjárt nagy sürgés-forgás támadt; a kisasszonyok teritékéért szaladtak s husz is rohant mint az eszeveszett, mint a bódult, egymásután. Az egyik aranyabroszt húzott a puszpángfa asztalra, a másik ezüstkányért tett eléje, a harmadik ezüstkést, kanalat és villát tett a tányér mellé, az ötödik ezüstkancsót hozott s így sorba mindaddig, mig csak az asztal meg nem volt terítve.

Mikor a puszpángfa asztal meg volt terítve, egyszeribe, mint a parancsolat, száj-iznek kedves, különbnél különb ételek és italok termettek elő; de a kalmárfi se nem evett, se nem ivott, hanem ott ült szótlanul, mint egy darab fa. A kisasszonyok oda ültek melléje, ölelik, csókolják, nyalják-falják, hogy ebből egyék, hogy abból igyék, de a kalmárfinak is volt esze, nem enni és nem inni. S ezer volt a szerencséje, mert mihelyest akár egy korty bort, akár egy falat ételt lenyelt volna,

Hogy látták a kisasszonyok, hogy biz azon sem szép szó, sem édes csók, sem mézes beszéd nem fog: megragadták a szegény kalmárfit, ki a lábát, ki a kezét, ki a haját, s kidobták az ajtón. De ez még nem volt elég, hanem mindent: ételt, italt, kést, kanalat, villát, abroszt, kancsót kihajigáltak utána.

A kalmárfi aztán az ambituson szépen leterítette az aranyabroszt s mindent belepakolt, majd hurkot vetett rajta s lefelé indult a 12 fehér márvány-garádicson.

Mikor a márvány-garádics legalsó fokára ért: egy irdatlan óriás utját állta, ki nagy mérgesen rárivalkodott:

- Hej, emilyen-amolyan kalmárfia! világszép életben mindig hallottam a híredet, az öcsémet is kivégezted csúf halállal: azért jöszte velem az ezüstszerűre, mérkőzzünk meg!

Mit volt mit tenni a kalmárfinak, vagy akart, vagy nem, meg kellett az óriással birkoznia.

Kimennek az ezüstszerűre, hol az óriás megfogja a mi kalmárfinakat s bokáig belevágta az ezüstszerűbe.

-74-

Hej, a kalmárfi sem rest, kiugrik a lyukból, megfogja az óriást s térdig vágta az ezüstszerűbe.

Hej, az óriás sem rest, kiugrik a lyukból, megfogja a kalmárfit s egész derékig belevágta az ezüstszerűbe.

Hej, a kalmárfi sem rest, izibe kiugrik a lyukból, megfogja az óriást s egész nyakig belevágta az ezüstszerűbe.

Most az óriás ki akar ugrani a lyukból, de nem lehet, mert két széles vállánál fogva benn rekedt s mig ott kászmálódott, a kalmárfi kihúzta a kardját s izibe leszelte a gombját.

Miután a kalmárfi emigy elvégezte a dolgát, fölvette az aranyabroszt s visszasietett a kővé vált királyhoz, ki azt mondja neki:

- No, édes fiam, most már dugd be a kardot a maga hüvelyébe, menj haza, vigy a kedvesednek ételt, italt, de holnapra kelve még korábban kelj fel s jőjj ide hozzám.

A kalmárfi aztán a kővé vált király kardját bedugta a maga helyére s visszament a mátkájához, ki, mint a párjavesztett galamb, nem tudta a dolgot mire vélni, hogy az ő mátkája oly sokáig tér vissza: azért sirva fakadt, hogy ő már megint árván maradt, mint a kinek senkije sincsen s három kendőt is tele sirt ebbeli szive szomorúságában. A mint ott sirdogál az ablaknál, kitekint rajta, hát imhol látja jőni a mátkáját. A királykisasszony sem rest, kinyitja az ablakot, kiugrik rajta s eléje szalad.

-75-

Aztán mindketten bementek a bárkába s az evéshez láttak.

Másnapra kelve, a kalmárfi még korábban fölkel, izibe felöltözködött, mátkájától elbúcsúzott s a kővé vált királyhoz sietett, ki azt mondja neki, szót szólván:

- No, édes fiam, hát megérkeztél, azért hát húzd ki harmadszor is az oldalomon függő kardot, tedd a magadéba, s aztán vedd ki a frakkom zsebéből a legnagyobb üveget s igyál belőle.

A kalmárfi azonképpen cselekedett. - Kihúzta a kővé vált király kardját, azt a maga hüvelyébe dugta, majd a három üveg legnagyobbikát is kivette s jót húzott belőle. Eddig is erős volt a kalmárfi, de most hétszerte erősebb lett.

- No édes fiam, az üveget vidd el magaddal, majd hasznát vedd még; mert vagy volt dolgod erős óriással, vagy nem, de most ugyan mokány gyerekkel tűzöl össze. Azért ha erőd fogyatékát érzed, csak ebből az üvegből igyál. Aztán látod-e madár-látta távolban azt a harmadik márvány-palotát? No, ha látod, eredj el oda. S ott még ezerszerte szebb leányok szaladnak eléd, kik karon fogva bevezetnek a fehér szobába s tánczolni hínak; de te újra, mintha se szemed, se füled, se nyelved nem volna, se ne láss, se ne hallj, se ne beszélj, hanem szóttanul ülj be az asztalszögbe az aranylőczára. A szebbnél szebb kisasszonyok ekkor azt gondolják, hogy éhes is vagy, szomjas is vagy. S ekkor az asztalterítéshez látnak s mindenféle világi jókkal kínálnak, hogy egyél, igyál; de te semmihez se nyulj, se egy falat kenyeret ne egyél, se egy korty bort ne igyál, hanem ülj ott veszteg, mint egy darab fa, mindaddig, mig az ajtót ki nem nyitják s ki nem löknek rajta. S ekkor a kisasszonyok mindent, de mindent: kést, kanalat, villát, ételt, italt, poharat utánad hajigálnak, te pedig terítsd le az aranyabroszt s mindeneket szedj fel s aztán jőjj le a 12 fehér márvány-garádicson. Mikor a márvány-garádics legalsójára érsz, utadat állja egy óriás, ki meg akar veled mérkőzni; de te, ha a szavamra hallgatsz, ennek is leütöd a gombját.

-76-

Ugy is lett. - A kalmárfi elindult a harmadik márvány-palota felé. Hogy odaért, izibe felszaladt a 12 fehér márvány-garádicson, megfogta az aranykilincset s benyitotta a puszpángfa ajtót.

-77-

Alig tette be a lábát, alig pillantották meg, már is husznál is több leány szaladt feléje. A másik két palotában is szép leányokra talált de azok még csak fiai sem lehettek ezeknek. A kisasszonyok aztán a kalmárfi nyakába akasztották magukat; ki az egyik karját, ki a másikat, ki a frakkja végét fogta. Csókolták, ölelték, nyalták-falták, hogy menjen velük tánczolni; de a kalmárfi, mintha se füle, se szeme, se nyelve nem lett volna, szóttanul leült az asztalszögbe az aranylőczára.

Most a szép leányok azt gondolták, hogy alkalmasint hamarább, mint nem, éhes is, szomjas is

a gavallér. Azért mindjárt nagy sürgés-forgás támadt; a kisasszonyok teritékért szaladtak s husz is rohant – imhogy a nyakukat ki nem törték, – mint bódultak, egymásután. Az egyik abroszt húzott a puszpángfa asztalra, a másik tányért tett eléje, a harmadik a tányér mellé kést, kanalat és villát rakott, az ötödik aranykancsót hozott: így sorba mindaddig, míg az asztal nem volt terítve.

-78-

Mikor a puszpángfa asztal meg volt terítve, egyszeribe, mint a parancsolat, száj-iznek kedves, különbnél különb ételek és italok termettek maguktól az asztalon; de a kalmárfi se nem evett, se nem ivott, hanem ott ült az asztalszögben szótlánul mint egy lelketlen darab fa. A kisasszonyok odaültek melléje, ölelik, csókolják, nyalják-falják, imhogy a lelküket tenyerükre nem tették, hogy csak egyék, ha nem többet is, legalább egy falatot, hogy csak igyék, ha nem többet is, legalább egy kortyot; de a kalmárfinak is volt esze, nem enni és inni. S ezer volt a szerencséje, mert mihelyest akár egy korty bort, akár egy falat ételt lenyelt volna, tüstént azon szempillantásban kővé vált volna.

A kisasszonyok hasztalan vették elő minden mesterségöket, hasztalan csábitották ékes szóval, édes beszéddel, zengő muzsikával és mindenféle tánczokkal, mert a kalmárfit sehogysem vezethették a jégre.

-79-

S hogy im látták a kisasszonyok, hogy semmire sem mehetnek vele: megragadták a szegény kalmárfit, kinyitották az ajtót s kihajították rajta. De ez még nem volt elég, hanem mindent: ételt, italt, kést, kanalat, villát, kancsót és aranyabroszt kihajigáltak utána.

A kalmárfi aztán az ambituson szépen leterítette az aranyabroszt, mindent belepakolt, majd hurkot vetett rajta, s elindult lefelé a 12 fehér márványgarádicson.

Mikor a márványgarádics legalsójára ért: egy irdatlan óriás utját állta, ki nagy mérgesen rárivalkodott:

– Hej, emilyen amolyan kalmárfia! – vesztél volna az anyádnál – világszép éltemben mindig hallottam híradet, két öcsémet is csúf halállal kivégezted: azért jöszte velem az aranyszérűre, mérközzünk meg!

Kimennek az aranyszérűre, hol az óriás megfogja a mi kalmárfinkat a félkezével s úgy odavágta a sérűhöz, hogy az bokáig sülyedt le.

Hej, a kalmárfi sem rest, kiugrik a lyukból, megfogja az óriást s térdig vágta a sérűbe.

-80-

Hej, az óriás sem rest, kiugrik a lyukból, megfogja a kalmárfit s egész derékig belevágta az aranyszérűbe.

Hej, a kalmárfi sem rest, izibe kiugrik a lyukból, hirtelen kivette a zsebéből a kis üveget s jót húzott belőle, mert már az ereje igen fogyatékn volt. S ekkor megfogja az óriást s úgy odavágta az aranyszérűhöz, hogy az egész nyakig sülyedt le.

Most az óriás ki akar ugrani a lyukból, de nem lehet; nem ereszti a leszakadt aranyszérű s míg ott kászmálódik, addig a kalmárfi kihúzta a kardját s izibe leszelte a gombját.

Miután a kalmárfi emigy elvégezte a dolgát, fölvette az aranyabroszt s visszasietett a kővé vált királyhoz, ki szót szolt hozzá illetéknépen:

– No édes fiam, most már tartsd meg magadnak jó kardomat, mert az megillet téged, s menj haza, vigy a kedvesednek ételt és italt; de holnap reggel a királykisasszonnyal együtt jőjj ide hozzám.

A kalmárfi aztán visszament a mátkájához, ki, mint a párjavesztett galamb, nem tudta a dolgot mire vélni, hogy az ő mátkája vajjon mért késik olyan soká, hogy vajjon, mért nem siet, azért nagy könyhullatások között kiült az ablakba és hullt a könye mint a zápor eső, hogy ő már megint úgy marad, mint az ujjam, hogy ő már megint árva lesz, mint a kinek senkije sincsen.

-81-

A mint ott sirdogál, kitekint az ablakon, hát imhol látja jőni a mátkáját. Ennek sem kell több, kinyitja az ablakot, kiugrik rajta, eléje szalad a mátkájának.

A kalmárfi megölelte, megcsókolta a mátkáját s aztán mindketten bementek a bárkába, hol az est-ebédet jó izűen elköltötték.

Más napra kelve, mind a kalmárfi, mind a szép királykisasszony a kővé vált királyhoz siettek, ki azt mondja nekik:

– No édes gyermekeim, hát megérkeztek?... Nagyon jól van, de nem azt mondom én nektek, hanem azt: te édes leányom, menj föl erre a hegyre, annak a leghegyében találsz egy termő-aranyseszűt, mely a földből nőtt ki. Szakítsd le azt az aranyseszűt, vedd magadhoz s csapd meg háromszor ezt az irdatlan kőfalat, mely itt ennek az irdatlan hegynek a tövében van. A hol megütöd, ott egyszeribe ajtó támad. Szaladjatok be az ajtón s mindaddig fussatok, míg csak a gyomrába nem értek. Ott a legmélyebb tömlöczben találtok egy 9 mázsás vasra vert királyfit. Ő az én fiam. Kerüljétek meg háromszor visszafelé a fiamat s aztán lóhalálába rohanjatok vissza; de se jobbra, se balra ne tekintsetek, sem sehol meg ne álljatok, mert ha elkéstek, az ajtó becsukódik, ti pedig benn rekedtek és kőbálvánnyá változtok. Ha szerencsésen kijöhettek, te leányom ezt a czedrus fát, mely itt előttem van, vágd meg háromszor a földből nőtt aranyseszűvel s a többi aztán, mint a parancsolat, magától jön.

-82-

No jól van, itt a királykisasszony fölmászott az irdatlan magas hegyre s annak a kellős csucsán

meglelte a termő aranyvesszőt. Leszakasztotta s azzal a mint fölment az irdatlan hegyre, úgy le is jött.

Már ekkor a kalmárfi ott várta a hegy lábánál. A királykisasszony aztán megütötte a kőfalat az aranyvesszővel s ime, ott azonnal ajtó támadt. Az ajtón aztán mindketten beszaladtak.

Alig tették be a lábukat, már is a hátuk mögött névről szólították őket, kiabáltak utánuk, hogy álljanak meg; de ezeknek is volt eszük meg nem állni, hanem tovább szaladtak.

-83-

Csak szaladnak, csak szaladnak, egyszer mindenféle tánczoló, dalló kisasszonyok és urfiak jőnek eléjük, névről szólítják őket, hogy mulatozzanak velük; de azoknak is volt eszük nem mulatni, hanem félre lökték a kisasszonyokat és urfiakat s tovább szaladtak.

Csak szaladnak, csak szaladnak, egyszer mindenféle éneklő madarakhoz értek, melyek aranykaliczkába zárva, szebbnél szebb nótákat danolgattak. A királykisasszony meg akart állni, hogy hadd bámulja meg azokat a szépen szóló aranyos madarakat; de a kalmárfi megrántotta a kezét s így megint tovább szaladtak.

Csak szaladnak; csak szaladnak, egyszer a lábuk alatt mindenféle drágaság: karika-gyűrű, függő, karperecz, aranyfüzötű, csördült meg. A királykisasszony le akart hajolni, hogy majd felkap legalább egyet; de a kalmárfi visszarántotta s így aztán megint tovább szaladtak.

A mint tovább futnak; itt meg mindenféle aranykardok, aranynyergesek, aranyzablák hevertek a lábuk alatt. Most meg a kalmárfi akart lehajolni, hogy majd felkap egy aranyos kardot; de a királykisasszony visszarántotta s így aztán újra tovább szaladnak.

-84-

Csak szaladnak, csak szaladnak, egyszer mindenféle, rútnál rútabb kigyók, varancsos békák kerültek a lábuk alá; de mindketten behunyt szemmel, keresztül szaladtak rajta.

Egyszer valahára a hegy gyomrába értek, hol 9 mázsás vasra verve égő tűz között ült a kővé vált király fia. A lánczra kötött királyfi imhogy meg nem halt egy korty vizért, pedig ott buzgott fel mellette, alig egy pár lépésnyire tőle a hideg forrás-víz. És ő abból egy kortyot sem ihatott, mert a láncz nem engedte odáig menni.

Hogy az égő tűz között ülő királyfi meglátta az egy pár cselédet, térden állva kérte őket, hogy itassák meg.

A királykisasszonynak megesett a szive rajta, meg akarta itatni, de a kalmárfi visszarántotta. Aztán mindketten a tűz között ülő királyfit visszajára megkerülték háromszor s azzal, a mint bementek, kiszaladtak a hegyből. S ezer volt a szerencséjük, nem egy, mert ha csak néhány szempillantással tovább késnek, a kőfal-ajtó rájuk csapódott volna; mert már most is odacsukta a kalmárfi csizmája sarkát, a királykisasszonynak pedig a szoknyája szélét.

-85-

De már ekkor a tűz között ülő királyfi is szabad volt, ki eléjük jött s nagy hajlongások és hálálgatások között köszönte meg élte megszabadítását.

A királykisasszony aztán kezébe vette az aranyvesszőt, fölkereste a czédrusfát, melynek az oldalát megütötte háromszor az aranyvesszővel.

Az első ütésre megmozdultak az elátkozott kővé vált emberek; a másodikra lélekzetet vettek, a harmadikra pedig feltámadtak s az egész dolog előttük olybá tetszett, mintha aludtak és álmodtak volna.

Itt a kővé vált király, egész népétől kisérve, nagy hajlongások és hálálkodások között jött az egy pár cseléd elé s alig volt hosszavége a köszönéseknek.

Egyszer, a mint ott legjobban hajlongnának, egy fehér galamb lecsap a levegőégből s a királykisasszony ölében húzta meg magát. A királykisasszony azonnal felösmerte benne, rég nem látott kedves galambját. Ő már tudta a módját, hogyan kell az ilyes históriával bánni, mert csak a hóna alá nyult a galambnak s onnan egy levelet húzott elő, melyre kívül ez volt írva: „Ezen levelem felbontását ajánlom legkisebb, legkedvesebb leányomnak.“

-86-

A királykisasszony izibe feltörte a levelet, s mikor a végihez ért, kiesett a levél a kezéből és sirva fakadt.

A kalmárfi vette föl a levelet, ki fennszóval ezt olvasta ki belőle:

„Kedves egyetlenegy szeretett leányom! Nem tudom, élsz-e, halsz-e, minekutána nem tudhatom, hogy a világnak melyik zugában vagy zegében létezel rablókezek által. Én hála istennek erőben egészségben vagyok, melyhez hasonlót kívánok neked is tiszta szivemből, csakhogy a tömlöcz fenekén sinlődöm. Mert gondold meg csak, azok az átkozott nénéid, még átkozottabb férjeikkel együtt, minekutána a királyságot át nem adtam nekik, megfogtak, tömlöczre vetettek s holt hiremet költötték. S azótátul fogva itt tartanak kigyók és békák között és sem ennem, sem innom nem adnak, csak mint valami országos tolvajnak, egy darab fekete kenyeret és egy korsó vizet, ágyam pedig egy kéve zsúp. Azért anyád kinszenvedésére kérek, hogyha élsz és ha teheted: mentül előbb a segítségemre légy. Köszöntetlek szépen, ösmeretlen vőmet is mind közönségesen. – Szerető apád, a zöld király.“

-87-

Most a szót a kővé vált király vette át.

- No édes gyermekeim, jótét helyébe jót várjatok. Mostani nagy bajotokból, majd én segítlek ki. A három óriás minden kincseit, minden jószágát nektek adom azért a jóért, a mit ti én velem

cselekedtetek. Azért édes leányom, fogd fel az aranyvesszőt, járd sorra mindhárom márványpalotát s üsd meg mindegyik oldalát háromszor az aranyvesszővel. Majd meglátjátok, hogy a három márványpalota milyen szép három aranyalmává változik. Azokat aztán tegyétek el akár a zsebetekbe, akár az ing-deréktokba, vagy oda, a hová nektek tetszik. Otthon aztán a három aranyalmát tegyétek le a zöld király birodalma, vagyis a ti saját birodalmotok legszebb helyére, te pedig leányom, üsd meg ismét háromszor az aranyvesszővel, majd meglássátok, hogy milyen gyönyörves három márványpalotátok lesz. De még azt is akarom mondani, folytatá beszédét a kővé vált király, majd mikor már letelepedtél a zöld király birodalmában, adjál nagy lakomát, még pedig akkorát, hogy egy kis lakzival érjen föl. Hirnök által hívasd meg gonosz két bátyádat minden családostul együtt. De az ország tanácsosait, hercegeit, grófjait, báróit, urait, urfiat, válogatott cigánylegényeit és hosszú süveges kankós tótjait is hidd össze pecsétetes levéllel. S mikor mindnyájan együtt lesznek, terjeszd eléjük a dolgot: hogy mit érdemel az olyan két személy és az olyan két vő, kik egyetlenegy jótevőjüket, tulajdon édes apjukat kigyók, békák közé börtön fenekére vetik s ott, mint valami országos tolvajt, kenyéren és vizen tartják? Mikor az ország bölcsei és irástudói kimondják az ítéletet, akkor füleltesd le gonosz két bátyádat s még gonoszabb két sógorasszonyodat s hajtasd rajtuk végre az ítéletet.

-88-

Ugy is lett. - A királykisasszony sorra járta a három óriás márványpalotáját, mindegyik oldalát megütötte háromszor az aranyvesszővel s azok aranyalmává változtak. Az aranyalmákat aztán a kebelébe dugta.

Aztán nagy sirás-rivás és könyhullatások között elbúcsúztak a kővé vált királytól, édes magzatjától s minden ismerőseiktől s felültek a bárkába.

-89-

Mentek mendegéltek aztán hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innenen innen, egyszer valahára még is azt mondhatták: itthon vagyunk s kikötöttek a zöld király birodalmában. A kalmárfi aztán kiválasztotta a birodalom legszebb részét, hol is a három aranyalmát egymás mellé lerakta, a mátkája pedig az aranyvesszővel háromszor oldalba ütötte, s ime, azokból, mint varázslat, három márványpalota keletkezett.

Itt az országban hire futamodik, hogy milyen gróf, báró, vagy pedig ép herceg jött a zöld király birodalmába lakni; ugyannyira, hogy az uralkodó két király fülébe is eljutott, kik már szerették volna megtekinteni azokat az ékes palotákat, melyeknek csak a hire jutott el hozzájuk.

Ki örült akkor legjobban, mint a két király, mikor egyszer csak beállit hozzájuk a hirnök, ki jelenti alásan, hogy ekkorra meg ekkorra hivatalosak a márvány-palotába minden háznépestül együtt.

-90-

A két király hajlongott erősen, hogy köszönik szépen a szives megemlékezést s ott lesznek minden háznépestül együtt a mondott időre.

A kalmárfi pedig pecsétetes levél által az országban levő minden hercegeket, grófokat, bárókat, urakat, urfiakat, válogatott cigánylegényeket, hosszú süveges kankós tótokat egybehivatott, kik a mondott időre meg is jelentek szép számmal. Ott voltak a jó madarak és a szép mákvirágok is, már mint: a két bátyja és a két sógornéja. S ekkor a kalmárfi az egész palotát, fegyveres katonákkal vetette körül.

Mikor így mindnyájan együtt voltak, a kalmárfi beült az első székbe s megkérdezte a bölcseket és irástudókat, hogy mit érdemel az olyan egy pár leány és az olyan egy pár vő, kik jótevő édes atyjukat kigyók békák közé tömlöcz fenekére vetik; de még ekkor is úgy bánnak azzal, mint a legutolsó országos tolvajjal: kenyéren és vizen tartják.

A két gonosz madár és a két vő mindjárt tudták, hogy ő róluk szól a lecke. Azért elsápadtak, elkékültek, majd kisurrantak a szobából, hogy szárazon viszik el az irhát, de a katonák visszaűzték őket s ismét behozták a szobába.

-91-

Az irástudók kimondták az ítéletet: Azt érdemli, fölséges hercegünk, mert ékes ábrázatárul ítélve nem is lehet más, azt érdemli, hogy a két leányt a legszilajabb lófarkára kell kötni, hétszer meghordozni a beretvahidon, tüzes vassal csipkedni s a mi kevés megmarad belőlük, négyfelé vágni s világcsúfjául az ország négy részére kifüggeszteni. - A két jó madarat pedig, már mint a két vőt, a legelső fára felhúzni.

- Hallottátok, fordult most a kalmárfi a jó madarak felé, hallottátok? de én, minthogy testvéreim vagytok, kegyelmet adok, de 24 óra alatt elhagyjátok a birodalmat minden kincseitekkel együtt, különben ítéletet láttatok a fejetek fölött.

A két gonosz testvért és a feleségeiket 24 óra lefolyása alatt a hóhér seprözte ki az országból, magát pedig a zöld királyt tüstént kihozták a tömlöcz fenekéről, a trónusba ültették; de ő ekkor az összegyűlt népek előtt kedves vejjének adta át a királyságot. Így lett a kalmárfiból a hires zöld király, ki még most is él a feleségével együtt nagy boldogságban, hogyha meg nem haltak. Eddig volt, mese volt.

-92-

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer Nekeresden és Ebkéreden, Naplacs mellett, hol a jeget aszalják, egy szegény özvegyasszony, kihez, bár megevő-falatja is alig volt, mégis kilencz katonát adtak.

-95-

A szegény özvegyasszonynak aztán hogy hogy nem, biz én azt már nem tudom, egy gyermekcséje született, kit az anyja Kilencznek kereszteltetett.

Itt a ficzkó, mintha kilencz gyomra lett volna, kilencz gyermek porcióját megette, pedig az anyja földhöz ragadt szegény volt, mert két kézi munkájával kereste kenyerét: ezért a Kilenczet nem győzte elemózsiával az édes anyja. Ezért a szegény asszony felöltözött legjobbak ringy-rongy ruhájába s elment a királyhoz, hogy ő a fiacskáját így nem bírja, úgy nem bírja tartani, mert az kilencz helyett eszik, mert az olybá esik neki, mintha kilencz fia volna, azért lássa ő Felsége, hogy a Kilenczet vegye pártfogása alá, legyen gyámoló istápjja, mert különben éhen-holt lesz.

-96-

A király aztán, hogy im könyörületes szive volt s szánni tudta a szegényt, tartást rendelt a gyermek számára.

Mikor a Kilencz tizenöt esztendő volt, sem több sem kevesebb, beállit a királyhoz, hogy fogadja meg őt akárminek, ha mindjárt béresnek is.

A király, hogy im látta, hogy a fiu nagy fejü és nagy kezü, tetszett személye személyének, s ezért megfogadta béresnek; de biz ők nagyon furán szegődtek be egymáshoz, mert a Kilencz, mikor majd kitelik az esztendő, nem kívánt egyebet, csakhogy ő Felségét egyszer pofon üthesse s aztán a király tehet vele azt, a mit akar.

A király, hogy hogy nem, ráállott erre a fura szegődésre, gondolván magában, hogy egy esztendő nagy idő s azalatt háromszor is elveszitheti a Kilenczet. Így lett a Kilenczből kilenczedik bérese a királynak, ki a legszilajabb hat tulkot adta a gondviselése alá; de biz az nem nagyon viselte gondját a keze alá adott jószágoknak, mert se meg nem etette, se meg nem itatta, se meg nem vakarta, hanem a helyett inkább lefeküdt aludni, ha csak valamelyik béres jószántából nem vetett egy-egy villa szénát a szegény pára jószágoknak s aztán a többivel meg nem itatta. De azért a király előtt senki sem mert vádaskodni ellene, mert hogy im nagy ereje volt, tartottak tőle.

-97-

Itt lelkem teremtette, mi történik a dologból, mi nem, egyszer a király arra a gondolatra jött, hogy jó volna azt megtudni, hogy vajjon a kilencz bérese között melyik a legfrisebb: ezért még estve kiadta a parancsolatot, hogy holnap menjenek ki az erdőre fát hozni, s a ki legelőször hazajön a szekérrel, annak tetőtől talpig egy egész ujdonat új öltözet ruhát készített.

A többi nyolcz béres kötötte az ebet a karóhoz, mert mindegyiknek fájt a foga az ujdonat új öltözet ruhára, ezért idejekorán már a második kakasszóra talpon voltak s minekutána megetették és itatták a jószágokat, már négy óra felé útban voltak, csak a Kilencz nem, csak ez aludt a szurdikban, pedig már a király szolgálói is megfejték a teheneket, letették a szoba földjére s aztán kimentek, hogy majd behozzák a köcsögöket és a szűrőszitát s elszűrik a tejet. Mondom, hogy a király szolgálói kimentek a szobából, a nagy ajtócsapásokra a Kilencz is fölébredt, hát látja, hogy ott gőzölög a szoba földjén a ma fejt friss tej. Ennek sem kell több s nem kérdezte azt, szabad-e, nem-e, a zsajtárokat egymásután kezdte felhajtogatni s mind a kilencz tehén tejét megitta s aztán ismét visszafeküdt a kuczikba.

-98-

Itt a király szolgálói bejönnek a szobába, hogy majd elszűrik a tejet, hát látják, hogy annak se hire, se neve, mind a kilencz zsajtár üres.

Ki tette, ki tette, kárnak nincs gazdája, azt biz a Kilencz tette, azt biz a Kilencz tette, hisz még most is tejes a szája?!... Aztán a kilencz szolgáló neki esik a mi Kilenczünknek, czibálják, ki a hajánál fogva, ki lábánál fogva s kihúzták a szurdékból s már-már sok lúd, disznót győz, hogyha Kilencznek eszébe nem jut, hogy micsoda parancsolatot adott ki tegnap estve a király. Mondom, hogy ez eszébe jutott, megrázta magát s mint mikor a vadkörte potyog, úgy hullott le róla az a sok vászoncseléd-féle, majd aztán kiment az ólba, befogta a hat ökröt étlen-szomjan s hajtotta az erdőfelé. De mikorára a mi Kilenczünk kiért, már a nyolcz béres meg is rakodott, be is fogták az ökröket, hogy majd hazafelé jőnek. Meglátja ezt a Kilencz, neki esett az útmentén álló élőfáknak s jobbról is balról is mind mind ledöntögette az útra. Most már gondolta magában, jöhettek-mehettek, hogyha tudtok! S mikor ezzel készen volt, kifogta a hat ökröt s szabadon eresztette az erdőbe legelni, maga pedig hozzá látott a rakodáshoz. Azokat a nagy élőfákat, mint mi a kender, minden tövestül együtt kiszaggatta s minden galyastul levelestül együtt hajigálta fel a szekérre. Mikor már a szekér meg volt rakva, az ökrök után nézett, de ezalatt uramfia mind a hat ökröt megették a farkasok s csak a csontjaikra akadt.

-99-

Most mi tevő legyen, maga csak nem vontathatta haza a rakott szekereket s nem akaszthatta a jármot a nyakába, hisz nem baromnak született?! A mint ezen tanakodik, hát látja, hogy négy medve ott viaskodik egymással. A mi Kilenczünknek sem kell egyéb, odamegyen a medvékhez s mind a négyet megragadta, összekötözte, a járomhoz terelte s abba be is fogta. Aztán kezébe veszi a nagy ostort, a füle közé súg a négy medvének, s nógatni kezdte; de a medvék nem indítottak.

-100-

Ezek még nem bírják, gondolta magában, s visszament az erdőbe, hogy ragaszt még eléjük valami segítséget. A mint ott bolyong, hát látja, hogy két farkas még most is ott rágódik az ököröntokon. Ennek sem kell több, a két ordast fülön fogta, hogy még nem is nyikkant s odaragasztotta a medvék elé. Aztán a kezébe vette az ostort s szólitgatni kezdte a hat fura ökröt s azok csakugyan indítottak is s vitték a szekeret tüskön-bokron keresztül-kasul.

A béresek, kik ezalatt fejszével vágtak maguknak utat s már-már készen is valának vele, hogy im látták, hogy a Kilencz nem mén a rendes uton a hidnak, hanem hegyen-völgyön keresztül neki a víznek, annál jobban dolgoztak, annál jobban igyekeztek, hogy szinte a hátukon csorgott a víz, hogy azt majd így előzik meg, úgy előzik meg s mégis ők lesznek a nyertesek, övék lesz az ujdonat új öltözet ruha.

Csak mén a Kilencz, csak mendegél hegyen-völgyön keresztül, egyszer valami emberforma akadt elé, ki bizonyosan nem lehetett más, mint maga az ördög, mert elkezdett vele incselkedni; a kezében levő bottal a kerekek küllőin kerepelőzött.

-101-

Meglátja ezt a mi Kilenczünk, hátra kiált az emberformának:

- Hallod-e földi! ne incselkedjél velem, mikor ugyis látod, hogy sietős a dolgom; mert ha botod bele akad a küllőbe s a kerék el talál törni: elhíheted azt nekem, ha nem mondom is, hogy te belőled csinálod kereket, neked kell hazáig a tengelyt tartani.

De az a bizonyos emberféle, mintha nem is ő neki beszéltek volna, rá se hederített s azt se mondta: cserélj pipát pajtás, hanem tovább incselkedett a mi Kilenczünkkel.

Annyira annyira, hogy egyszer a bot vége bele akadt a küllőbe, zsupp! a kerék izzé-porrá tört.

- Hej, atyafi, nem megmondtam, hogy ne izélj velem, he! most már én szavamnak ura leszek s fogod meg mindjárt ennek a tengelynek a végét s tartod hazáig?!

- No csak ne olyan nagyon, Kilencz, mert nem félünk ám tőled!

-102-

- Nem-e? majd mindjárt megtanítlak én, hogy mi a félsz!

- No, hát szorítsunk kezet, mondja az ördögféle.

Kilencz erre is ráállott s úgy megszorította az ördög kezét, hogy a körme alól csakugy csatagzott ki a vér, hogy jobban se kellett.

- No, tartod-e már a tengelyt, he?!

- Tartom tartom, csak az életemnek kegyelmezz!

Igy fogta meg az ördög a tengely végét s tartotta mindaddig, míg csak egy nagy folyóvízhez nem értek.

- No pajtás, szólt Kilencz, most rakjuk fel ezeket az állatokat a szekér tetejére s vigyünk át ezt a szekeret, úgy, a hogy van, a tulsó partra.

Mit volt mit tenni az ördögnek, kénytelen kellett felrakták a négy medvét és a két farkast a szekérre s átvitték a vizen. Mikor a víz tulsó partjára értek, letették a szekeret, újra befogták a fura hat ökröt s hazafelé mendegéltek.

Itt a király nem tudta a dolgot mire vélni, hogy már a dél is itt van s még sincs itthon az ő kilencz bérese. Ezért a kezébe veszi a messzelátó üveget s végig néz rajta, hát látja, hogy imhol jön legelő a Kilencz, de az ökrök helyett négy medve és két farkas van befogva a szekérbe. Megijed a király s rögtön kiadta a parancsolatot, hogy zárják be a kaput s ha zörget, be ne ereszzék a világot a Kilenczet.

-103-

A szolgálak azonképen cselekedtek. - Itt a mi Kilenczünk, mikor a kapuhoz ért, csak ekkor vette észre, hogy biz azt becsukták az orra előtt. Zörget rajta, sehol senki, sehol semmi nesz, mintha azalatt az idő alatt, míg ő az erdőn volt, mindenki meghalt volna.

- No pajtás, szólt a mi Kilenczünk, fogd meg ennek a szekérnek az egyik oldalát, én meg a másikat s hajtsuk át ezen a kapun úgy, hogy mikorára leesik, se szekérnek, se a vad állatoknak ne legyen semmi baja, de még a fa is fel legyen vágva.

S a mint mondta, úgy cselekedének. És sem a szekérnek nem lett semmi baja, sem pedig az állatoknak, de még a fa is fel volt aprózva, csak a konyhára kellett vinni. Így nyerte el az ujdonat új ruhát a Kilencz, ki aztán a négy medvét és a két farkast bekötötte az ólba, ezek valának az ökrei s ha valahová kellett mennie, csak ezeket fogta be.

-104-

Ezt látva a király, szörnyen elálmékodott a Kilencz világra szóló erején és elgondolta, hogyha ez pofon találja cserdíteni, vacsorán éri Pilátust: ezért mindenféleképp csak a vesztére tört.

Ezért mit mit nem gondolt ki: ebbe meg ebbe a városba irt egy levelet, hogy majd küld ő oda egy országos tolvajt, már mint a mi Kilenczünket, kit aztán fogjanak meg, akaszszák fel, vagy csináljanak vele azt, a mit akarnak, ha mindjárt a kantusát lerántják is, csak az ő szeme elé ne kerüljön többet, Kilencznek pedig azt mondta: hogy itt meg itt, ebben meg ebben a városban tartoznak neki ennyi meg ennyi summa pénzzel, mit sehogysem tud rajtuk megvenni, vigye el ezt a levelet s hajtsa be a pénzt.

Itt a mi Kilenczünk a süvege mellé tűzte a levelet, befogta a hat állatot s elment abba a bizonyos városba, hol már azalatt a város végén akasztófát is csináltak a számára s a hóhér és a tengernyi népség ott várta az érkezését.

De nem kellett sokáig várakozniuk, mert imhol jön a mi Kilenczünk s a város birájának át is adta a levelet, melyben nem volt egyéb irva, csak az, hogy imhol itt küldöm azt a bizonyos országos hirű tolvajt, vagy gazembert, kivel így bánhattok, úgy bánhattok.

-105-

A Kilenczet aztán odavezették az akasztófa alá s mondja neki a hóhér, hogy álljon bele a hámba. Kilencz csak ekkor vette észre, hogy hányat ütött az óra, hogy csehül vagyunk s azt találja mondani a hóhérnak:

- Már barátom, megengedj, én ezt a mesterséget sohse próbáltam, azért nem szánom rá a fejemet, de ha megmutatod, hogy és mint kell beleállni, tán kedvet kapok rá.

- Így ni, válaszolt neki a hóhér s az oktondi maga állt bele a hámba.

Hej, a mi Kilenczünk sem rest, izibe felrántotta a hóhért, ki azt se mondhatta aztán: „bá“.

Ezt látva a tengernyi népség, nyúllá változott, szaladásnak eredt s az volt a legboldogabb, a ki legelől futhatott. A Kilencz utánuk s egy öreg embert, ki nem tudott annyira szaladni, mint a többi, szerencsésen el is csipett. Ezt aztán ütniverni kezdte, hogy fizessék meg az ő királyának a tartozást, mert különben kő kövön nem marad s az egész város háza tetejére felülteti a vörös kakast.

-106-

Ez az öreg ép a város feje volt s ha az ember a fejével beszélhet, minek beszélne a lábával, ki aztán elővette a nagy pugyellárist s kifizette a mi Kilenczünket.

Hetednapra aztán a Kilencz beállított a királyhoz s átadta neki a kívánt pénzt. A király csak ekkor hült el, hogy a Kilenczczel már egy város sem bir.

No, ha nem bir, gondolta magában, majd birnak az ördögök: ezért az egész határban levő csontokat mind összeszedette, zsákra rakatta s ekkor azt mondja a Kilencznek:

- No édes fiam, fogd be az ökreidet s itt meg itt van egy malom, vidd el oda ezt a kilencz zsák életet, öröltesd meg s a lisztet aztán hozd haza.

Jól van, a mi Kilenczünk befogja az ő hat állatját, felrakja a kilencz zsákot s elindult az ördögök malma felé.

De mikor odaért, egy lisztes ördög, ki senki más nem volt, mint a kivel a szekér tengelyét megfogatta, kidugja a fejét a malom ablakán, hát látja, hogy imhol jön ám a Kilencz. Ennek sem kell több, izibe kiszaladt az udvarra és a Kilencz orra előtt becsukja a kapukat s rádásul még maga is neki vetette a hátát s nyomta a kaput kifelé.

-107-

Hogy a mi Kilenczünk a kapuhoz ért, hát látja, hogy az csukva van előtte. Zörget a kapun, sehol senki, sehol semmi, mintha mindnyájan kihaltak volna.

Csak zörget, csak zörget, egyszer már megunta a mulatságot s megüti az öklével a kaput úgy, mintha az istennyila csapott volna belé. A kapu egyszerre kinyilott; kiesett az ütközőjéből, Kilencz pedig beállított a malom udvarára.

A nagy zajra a sok ördög apraja-nagyja kiszaladt, köztük volt a molnár-mester is.

- No ebatta buzarontói, ki köztetek a mester?

- Én vagyok, felelt a molnár.

- Kilencz zsák buzát hoztam, azért azt mondom, hogy örömjétek meg szép szerivel, míg jó lesz dolgotok!

- Bizony nem öröljük mi, mert te nem buzát hoztál, hanem lócsontokat!

- Ha tüzes istennyilat hoztam is, azt mondom, hogy örömjétek meg, míg jól van dolgotok, mert különben szíjat hasítok a hátatokból!

-108-

- Bizony, nem öröljük mi!

- Nem őrlitek meg?

- Nem!

- No, hát majd megőröllek én téged.

S ezzel a mi Kilenczünk megcsipi a molnár-mester irháját, felkapja mint valami egeret, odaviszi a malomkőhöz, rátartja az alfelét s köszörülni kezdte.

Csak köszörüli, csak köszörüli, egyszer már az ördög is megunta a mulatságot, de hogysis ne! mikor már kilencz bőrt köszörült le róla a Kilencz s már az elevenhez ért.

- Jaj, megórlóm már, jaj megórlóm már, ordított az ördög, csak az életemnek kegyelmezz!

- No ládd, jó barátom, válaszolt neki a Kilencz, ugy-e megtehetted volna ezt enélkül a mulatság nélkül is.

Mit volt mit tenni az ördögöknek, felöntötték a garatra a lócsontokat s úgy a hogy tudták, megórlötték, a Kilencz pedig aztán felrakta a szekere a kilencz zsák lisztet s hazavitte.

A királynak csak ekkor esett le az álla, hogy már a Kilenczczel sem az emberek, sem az ördögök nem birnak; de azért még nem adta meg magát, hanem újra praktizálni kezdett, hogy és mint veszithesse el a Kilenczet, mert már csak egy hónap hibázott az esztendőből.

-109-

Hozzá is látott ahhoz illetéknéppen: egy nagy magas hegyen ásatott egy száz öles kutat, e

körül irtóztató nagy darab sziklát rakatott össze, hogy majd a Kilenczet leküldi a kútba, hogy rakja azt ki kővel s mikor már lent lesz, a sziklát a hegyébe hányatja és egy száz mázsás haranggal lenyomtatja.

Mikor a kút készen volt, az egész birodalmabeli népségeket összegyűjtette, hogy ki lesz az a bátor legény, a ki azt kikövezi, ezekkel a szikladarabokkal, de senkisémet akadt. Nincs ember Izráelben!

Ej, dehogynem akadt, dehogynem, hisz itt van a Kilencz, majd kikövezi ő, csak bizzák rája.

Ugy is lett. – A Kilencz lement a kútba s mikor már a fenekén volt, kilencz kilencz ember nagy ügygyel-bajjal odahentergetett egy-egy sziklát s a hegyibe zúditották. Az emberek egyre hányták a kősziklát, a Kilencz pedig egyre rakta a kutat. Mindig felebb, mindig felebb, egyszer, mikor már gondolták, hogy már kampesz a Kilencznek, a száz mázsás harangot is odahentergette vagy száz ember s lezúditották a hegyébe s aztán a mi kőszikla még ott volt, azt is utána.

-110-

De a Kilencznek annyi baja sem lett, mint jó magamnak, la, úgy láttam, mint most, ott voltam, a hol beszélték s ha más hazudott, én is hazudom utána, hanem a száz mázsás harangot, mint valami kalapot a fejére tette s rakta tovább a kutat. Mindig felébb, mindig felébb, egyszer már kifogyott belőle s imhol jön ki a kútból s a feje búbján a fura kalap.

– No emberek, szólt a hatalmas gyerek, addig csak rossz dolgom volt, míg a kalapom le nem hajították, mert egynémelyik kövecske még a fejem búbjára is esett, de mikor ezt ledobták, még a hajam szála se görbült meg.

A királynak csak ekkor esett le az álla s már látta, hogy a Kilenczet semmi uton és módon nem veszitheti el, pedig már kitelt az esztendő s ha pofon találja cserdíteni, sohse látja ő többet isten fényes napját, ezért se nem evett, se nem ivott, hanem a búsulásnak adta a fejét.

A királykisasszony észrevette, hogy valami baja van az édes apjának, ezért kérdést intézett hozzá:

-111-

– Ugyan királyatyám, nem felelne egy kérdésemre?

– S mi lenne az, édes leányom?

– Az biz nem egyéb, csak az: nem mondaná meg nekem, hogy mért búsul és bánkódik olyan keservesen?

– Már mért ne mondanám meg, édes leányom, hisz gyermekem vagy: hát a Kilenczcel, mikor a szolgálatba fogadtam, úgy egyeztünk meg, hogyha kitelik az esztendője, először ő vág engem pofon, aztán meg én azt csinálhatom vele, a mit akarok. De ha az engem egyszer pofon ütne, mert nagy erő lakozik benne, vacsorán érném Pilátust. Most már inkább odadnám neki a fele királyságomat veled együtt, csakhogy ez a szegyen ne történnék rajtam, mert biz csúf halállal mulok ki.

– Ha csak ez a baja király atyámnak, kisebb gondja is nagyobb legyen ennél, csak bizza én reám a dolgot, majd végezek én vele.

A király, hogy hogy nem, ebbe is beleegyezett.

Itt a királykisasszony hivatja a Kilenczet s mikor beállított hozzá, azt mondja neki:

-112-

– No Kilencz, kitelt már az esztendőd s tudom, hogy egyeztél meg királyatyámmal, de én a poflevest átvállaltam édes atyámtól: azért azt mondom, itt állok előtted, üss pofon!

– Már hogy ütném én pofon a királykisasszonyt, mikor jobb szeretném megölelni és megcsókolni.

– De azt mondom, hogy üss pofon, mert különben én ütlek meg.

– Azt már szivesebben eltartom s ha egyik felől pofon üt, a másikat fordítom.

S ezzel a királykisasszony odament a Kilenczhez, hogy majd pofon üti, de biz a helyett a nyakába esett, mert tetszett személye személyének.

Igy lett a nagy szomorúságból nagy vigasság, nagy vigasságból nagy lakadalom s még tán most is szól a hegedű, húzza a cigány, hogyha el nem hagyta a muzsikát.

A SZEGÉNY EMBER ÉS A VARJAK KIRÁLYA.

-113-

Volt egyszer egy ágról szakadt szegény ember s ennek két riska tehene.

A szegény embernek olyan volt ez a két riska tehén, mint a gyermeknek az anyja emléje; mert nemcsak hogy tejes-vajat adtak, miből néha napján csak ragasztottak egy pár garast sóra-fára, no, ha nem csurdult, hát cseppent, de még azonfölül a mi kis földceskéje volt, azt is megmivelte rajtuk.

-114-

-115-

Most is ott szántogatott az erdők alatt a két riska tehéne, egyszer honnan honnan nem, csak előtte terem egy hat lovas hintó, ebben pedig senki más nem ült, mint a varjak királya, ki azt találja a szegény embernek mondani:

- Hallod-e, te szegény ember, egyet mondok, kettő lesz belőle: nem adnád el nekem ezt a két riska tehenet? jó pénzt adok érte, duplán fizetek, mert a seregem már három nap óta nem evett egy falatot sem, étlen-szomjan pedig csak nem halhatnak meg a lelkedre?!

-116-

- Ha már így van a dolog, válaszolt a varjak királyának a szegény ember, ha már csakugyan három nap óta nem evett a felséged serege: jól van, én nem bánom, odadom e két riska tehenet, csak hogy pénzért nem adom, hanem tehénért tehenet adjon fölséged.

- Jól van, szegény ember, legyen a te akaratod szerint, tehénért tehenet adok, még pedig kettő helyett négyet kapsz: azért keress föl engem az én birodalmamban; mert én vagyok a varjak királya s csak északra keresd a fekete várat, ott bizonyosan megtalálasz.

S ezzel a varjak királya úgy eltűnt, mintha soha sem lett volna ott, mintha a föld nyelte volna el.

A szegény ember aztán tovább szántogatott a két riska tehéne, de ime egyszerre, mint valami fekete felhő, nagy károgással közeledik feléje a varjak királya serege, lecsapnak a két riska tehenre s diribról darabra szedték.

Aztán a fekete sereg nagy károgások között, mint valami fekete felhő, tovább repült.

-117-

A szegény ember aztán csak azt nézte, hogy merre repülnek, hogy az utat megjegyezhesse magának, majd nagy szomorúan hazament, szép két fiacskájától és kedves feleségétől keserves könyhullatások között elbúcsúzáván, elindult ország-világszerte a fekete vár fölkeresésére.

Csak mén, csak mendegél hetedhét ország ellen, még az operenciás tengeren is túl, még az üveghegyeken is túl, még azon is túl, hol a kis kurta farku disznó túr, tulonnan túl, innen innen, egyszer egy tengernyi sivatag pusztára ért; sehol, még aranyért se látott akár egy várost, akár egy falut, akár csak egy gunyhocskát sem, hol a fejét lehajthatná az éjszakai nyugalomra, avagy csak egy darab kenyeret vagy egy korty vizet is kérhetne, mert biz a szerdásból régen kifogyott az elemózsia és a kobakban, mely úgy az oldalán függött volt, akár csaholni lehetne.

Most mit tegyen, hova tudjon a lelke lenni, itt kell neki étlen-szomjan elveszni a tengernyi sivatag kellős közepén; otthon aztán akár az ítélet napjáig várhatják megérkeztét.

Itt a szegény embernek már a jártányi ereje is elfogyott s csakugy lézengett mint a maszlagos hal, mint az agyonvert. Egyszer a mint ott bolyong, hát látja, hogy jól távol valami pásztortűz ég. Megyen a nagy világosság felé csúszva-mászva négykézláb, egyszer mégis nagy nehezen odaért, hát látja, hogy a tűz körül három vagy négy ember heverész s ugyancsak főzik a bográcsban a fordított kását. Köszön nekik:

-118-

- Adjon isten jó estvét!

- Fogadj isten, szegény ember! Hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár se jár?

- Északra a fekete várat keresem. Nem hallottak róla világszép éltőkben valamit?

- Dehogyan nem hallottunk, dehogyan nem, hisz mi is annak a királynak a juhászai vagyunk, ki erős kegyetlenül meghagyta nekünk, hogyha ilyes meg ilyes ember keres fel bennünket, a ki két riska tehenét eladta a katonái számára, étellel-itallal jól tartasuk s aztán útba igazítsuk. Vajjon nem kend-e az a bizonyos szegény ember?

- De biz én volnék.

- Igazán?

- Nincs különben.

- Ugy hát üljön le ide a tűz mellé erre a subára, egyék, igyék, lakjék jól, mert majd mindjárt kész lesz a fordított-kása.

-119-

Ugy is lett. - A szegény ember leült a subahátra, evett, ivott, jól lakott, majd lefeküdt s elaludt.

Reggelre kelve, a juhászok újra megvendégelték a szegény embert s megajándékozták őt egy gomolya turóval, meg egy brugóval, de még a kobakból is kiszoritották a levegőt, csakis így eresztették útnak, megmutatván neki az igaz utat.

Ment mendegélt aztán a szegény ember az igaz uton s most már ha megéhezett is, ha megszomjazott is, volt a szerdásban, volt a kobakban. Egyszer, úgy estvefelé újra valami pásztortűz félet látott. Megyen a nagy tűz felé, hát látja, hogy a mellett a varjak királya csikósai, ugyancsak rotyogtatják a húsos tarhonyát. Köszön nekik.

- Isten jó nap, csikós uraimék!

- Fogadj isten szegény ember, szólt a számadó, hát hol jársz itt ezen az idegen földön?

- A varjak királya fekete várat keresem. Nem hallott róla valamit világszép éltében, bátyám-uram?

-120-

- Dehogyan nem hallottam, dehogyan nem! hiszen mi is annak az emberei vagyunk, ki erős

kegyetlenül meghagyta nekünk, hogyha ilyen meg ilyen szegény ember talál erre vetődni, ki a népe számára két riska tehenét eladta, szívesen lássuk. Azért ez szóm és mondásom hozzád, szegény ember: vajjon nem te vagy-e az a bizonyos?

- De biz, én volnék.

- Igazán?

- Nincs különben.

- Ugy hát ülj le ide a tűz mellé s egyél, igyál, lakj jól.

A szegény ember aztán leült a tűz mellé, evett, ivott, jól lakott s aztán lefeküdt a subahátra s elaludt.

Reggelre kelve, a csikósok újra megvendégelték a szegény embert s szerencse-kivánatok közt, megmutatván neki az igaz utat, útnak eresztették, de elébb sem a szerdást, sem a kobakot nem hagyták üresen.

Ment mendegélt aztán a szegény ember az igaz úton, de minek szaporitsam a szót, mert száz szónak is egy a vége, elég az hozzá, hogy úgy estefelé a varjak királya kondásai tanyájára ért. Köszön nekik.

- Adjon Isten jó estvét!

- Fogadj Isten, szegény ember, szólt a számadó, hát hol jársz itt ezen az idegen földön, hol még a madár sem jár?

- A varjak királya fekete várát keresem. Nem hallott róla valamit, bátyám-uram világszép éltében?

- Hahó szegény ember, dehogyan nem hallottam, dehogyan nem! hisz mi is annak az emberei vagyunk; de mondsza, vajjon nem te vagy-e az a szegény ember, a ki ő felségének eladta két riska tehenét?

- Mi türes tagadás, biz én volnék az.

- Igazán?

- Nincs különben.

- De hogy mégysz te be abba a fekete várba, mikor az köröskörül kőfallal van bekerítve és egy aranypulyka lábán szünetlenül forog?! De ne tarts semmitől; ne itt van ez a fényes balta, csak te ezt nyomd a kőfalhoz úgy, hogy szikrát hányjon, majd megakad az az ajtóban, majd felpattan az előtted, te pedig ugorj be rajta. De jól felkösd a gatyádat, nehogy elvétsd az ugrást, mert a kőfalajtó izibe becsukódik s ha ott rekedsz, sem Isten, sem ember nem segít rajtad. Mikor egyszer benn leszel, a varjak királya elébed jön, fogadj szívesen, hogy majd a lelkét is tenyérre nem teszi s ekkor majd milyen papos fölöstökömöd, ebéded és vacsorád lesz neked. És te, mikor a varjak királya azt kérdi tőled, mit kívánsz, ne kérj egyebet, csak azt a sódarálót, mely úgy a szegletben áll.

No jól van, ez abba maradt. Reggelre kelve, a szegény ember elindult a fekete vár felé. Hogy odaért, hát látja, hogy az aranypulyka lábán magától forog, mint valami ördögmotolla, és sehol se ablakot, se kaput nem látott rajta, csak a meztelen falat.

A szegény ember aztán a nála levő kondás baltát odanyomja a kőfalhoz. Szikrázott a balta úgy, hogy jobban se kellett, egyszer mégis megakadt az ajtóban. Az ajtó felpattant, a szegény ember pedig be a várba. Ha csak egy szempillantással késett volna is, tüstént odacsukta volna a kőfalajtó, mert már most is odakapta a gatyája szélét.

A szegény ember csak aztán, mikor már benn volt, vette észre, hogy belül a vár nem forog, csak kívül.

A varjak királya ép az ablaknál állott, hát látja, hogy imhol jön a szegény ember a tehenek áráért, kiszalad elébe, rázza a kezét s úgy bánt vele, mint a tojással. Aztán bevitte a szebbnél szebb szobákba s leültette maga mellé az aranylóczára.

A szegény ember sehose látott egy lelket sem, már pedig itt a dél, itt az evés ideje. De ime, egyszerre csak terülni kezd az asztal s szinte görnyedett a háta, annyi étel termett rajta. A szegény ember csak a fejét csóválta, mert mint mondám, sehol senki; sem szakács, sem kukta, sem szolgáló és mégis terítve az asztal?!... Ez biz boszorkányság, ez biz ördögi mesterség, de nem jó lélek műve! Hát a sódaráló mit vétett? de ez eszébe sem jutott a szegény embernek, pedig ott állott ám a sarokban.

Már a szegény ember harmadnap óta volt vendége a varjak királyának, ki a mint csak kitelhetett, ugyancsak emberséggel fogadta, hogy az ellen senki fia panaszt nem emelhetett volna; reggel, délben és estve kijárt a szegény ember porciója, a mint dukál. De a szegény embernek már nem izlett sem a pecsenye, sem a bor, mert eszébe jutott, hogy ő itt duskálkodik, jöllehet a felesége meg két gyermeke kenyérben sem esznek eleget.

Mondom, hogy ez eszébe jutott, fészkelődni izegni-mozogni kezdett. Észreveszi ezt a varjak királya s azért azt mondja neki:

- No szegény ember, a mint látom, néked már nincs nálam maradásod, mert hazahúz a szived: azért azt kérdelem tőled, mit kívánsz a két riska tehénért; mert elhidd barátom, nagy bajból segítettél te ki engem akkor; mert ha nem könyörölsz rajtam, egész seregem étlen vesz el?

- Nem kívánok én egyebet, felelt a szegény ember, mint ezt a sódarálót, mely itt a szegletben áll.

- Oh szegény ember, tán elment az eszed; ugyan mondd meg, mi hasznát vennéd te annak?

- Hát egy kis kukoriczát, hébe-hóba buzácskát is darálnék rajta, ha magamnak nem, hát másnak, mégis csak hozna valamit a konyhára.

- Kivánj egyebet, kívánd azt az egész gulyát, melyet jöttödben láttál!

- Minek lenne nekem az a tengernyi jószág, hisz ha haza hajtánám, még rosztat gondolnának felőlem, meg aztán se ólam, se legelőm.

- No, hát pénzt adok. Mennyi kell? elég lesz három zsákkal?

- Minek lenne nekem az a tengernyi pénz csak a bajom gyülne meg vele, mert vagy azt gondolnák, hogy loptam, vagy, hogy megöltem érte valakit, de meg aztán utamat is állhatják.

- No hát katonát adok melléd.

- Mit ér a felséged katonája, nevetett a szegény ember, hisz egy tyuk is elkergeti!

- Mit, az én katonámat? s ezzel a varjak királya belefűjt egy kis sípba, egyszeribe ott termett egy varju, majd megrázkódik s olyan derék legény vált belőle, hogy nemcsak csak, hanem ugyancsak.

- No ládd, ilyen katonáim vannak nekem! És a király aztán kiharancsolta a legényt a szobából, ki megrázkódván, varjuvá vált s elrepült.

- Már az nekem mindegy, akár milyen katonái vannak fölségednek; fölséged azt mondta: hogy azt ad, a mit kívánok, én pedig nem kérek egyebet, mint ezt a darálót.

- Már azt nem adom. Kivánd inkább minden jószágomat, csak ezt ne.

- Nem kell nekem minden jószága sem, csak ez a daráló.

- No szegény ember, háromszor tagadtam meg tőled, te pedig háromszor kívántad a darálót, most már vagy akarom, vagy nem, oda kell adnom. De tudd meg azt, hogy ezen se kukoriczát, se buzát nem kell darálni, mert ez olyan tulajdonsággal bír, hogy minden gondolatodat teljesíti. Itt van, vidd el, bár vérzik utána a szivem, de te is jót tettél velem: azért legyen a tiéd.

A szegény ember aztán a hátára vette a sódarálót, elbúcsúzott a varjak királyától, megköszönvén a hozzája való szivességet s elindult hazafelé szép csendesen.

Visszajövet mind a kanászokat, mind a csikósokat s mind a gulyásokat megvendégelte. Nem tett egyebet, csak ezt mondta: „Derülj édes darálókám“. És a mi szemnek száznak szájjának kedves étel volt, mind előtermelt magától. S ha ezt mondá: „Borulj édes darálókám“, minden étel, mintha a föld nyelte volna el, eltűnt.

Aztán a jó pásztoremberektől is elbúcsúzott s folytatta az utját hazafelé.

A mint mén mendegél, egyszer egy nagy vadon erdőbe ért s hogy megéhezett, csak a darálónak szólt, mondván:

- Derülj, édes darálókám.

S tüstént egy asztal termett elő, de ez nem egy, hanem két személyre volt megterítve. A daráló mindjárt tudta, hogy a szegény embernek vendége lesz; mert csakugyan, honnan honnan nem, egyszer csak ott terem egy nagy zsiros ember, ki szó nélkül ült le a terített asztalhoz.

Mikor megelégtették az Isten áldását, megszólal a nagy zsiros ember s azt mondja a szegény embernek:

- Hallod-e te szegény ember, add nekem ezt a darálót ezért a görcsös botért; mert ha a te daralód olyan tulajdonsággal bír, hogy minden kívánságot teljesíti - a zsiros ember már ezt is tudta - ugy az én görcsös botom meg azzal a tulajdonsággal bír, hogy csak ezt kell neki mondani: „üssed édes botocskám“ s már akkor az a bizonyos a halál fia.

Mit volt mit tenni a szegény embernek, gondolván magában, hogy ha szép szerivel nem adja oda, erőnek erejével is elveszi tőle az a csunya zsiros ember: elcserélte a darálót a görcsös botért; de mikor már egyszer a kezében volt, könnyen beszélt a szegény ember, mert csak a görcsös botnak parancsolta, mondván:

- Üssed édes botocskám.

S az úgy fültövön vágta a zsiros embert, hogy még nem is nyikkant, hogy még a kis körmét sem rázta.

Aztán a szegény ember szép csendesen folytathatta a maga utját s hét esztendő múlva azt mondhatta: itthon vagyunk.

-125-

-126-

-127-

-128-

A felesége, ki ott sirdogált a banyakemencze mellett; elveszett kedves urát, és a két riska tehenet siratta: alig ösmerte meg a szegény embert, de még is megösmerte, – két fia pedig már egészen felserdült s kinőttek már a hosszú ingből.

Hogy betette a lábát a szegény ember a maga hajlékába, letette a darálót a koczikba, kigajabította a szűrét a nyakából s a szegre akasztotta s csakis ekkor ösmerték el.

– No apjuk, kérdé az anyjuk, megjött kend, biz már ideje is, mert azt gondoltam, hogy sohse látom többet, de mit is kapott kend a Bimbóért meg a Csákóért?

– Ezt a darálót, válaszolt a szegény ember nagy immel-ámmal.

– No, ugy meg is ütheti a guta a kend dolgát, pattant fel az asszony, jobb lett volna ha hét esztendeig itthon lógázta volna a lábát, mint ezt a haszontalan darálót olyan messze földről, mintha bolondgombát evett volna, idecipelte!

-129-

– Ej, édes feleségem, jobb valami, mint semmi; mert ládd, ha magunknak nem lesz mit örölni, majd őrlünk másnak, mégis ha nem csurdul, hát cseppen.

– De egye meg a fene a kend dolgát, most se tudok mit a fogamhoz verni, nemhogy - - - - -

– No, ha nem tudsz édes feleségem, majd lesz mindjárt. Derülj édes darálókám!

S erre a szóra annyi étel és ital termett a szegény ember asztalán, hogy fele is elég lett volna.

Az asszony csak ekkor szégyenelte el magát, hogy nyelveskedett; de ha már asszony, hát asszony, üsse kő, hogy beszéljen!

A szegény ember, meg a felesége, meg két legény fia leültek az asztalhoz s hozzá láttak az evéshez, mint a sáskahadak, s ettek ittak kedvükre.

Itt a szegény ember két fiának a bortól-e, vagy mitől, kedvük szottyant, kiugrottak a ház földjére s úgy eljárták a kállai kettést, hogy csupa gyönyörűség volt nézni.

-130-

– Ejnye, kiáltott fel az öregebbik, csak már cigány volna!

Erre a szóra a banya mellett rárántja a banda a muzsikát s ugyancsak megczifrázták; ugyannyira, hogy még a szegény ember is kedvet kapott a tánczra s úgy megforgatta a feleségét, ki már csakugy aprózta, hogy jobban se kellett.

A szomszédok nem tudták a dolgot mire vélni, hogy még a szegény embernél muzsika is szól, pedig azelőtt, ha csak az anyjuk nem primázott és két fia nem kontrázott, hirrel se látták a vigasságot.

Mi dolog ez, mi dolog ez, tanakodtak magukban, mindig közelebb jöttek, majd az ablakra, majd az ajtóra szaladtak, hát csak ekkor látják, hogy egy sereg cigány ugyancsak huzza kézzel-lábbal a vonót, az apjuk meg az anyjuk és a két fiu ugyancsak aprózzák és az asztal szinte görnyed a sok drága étel s ital alatt.

– Jöjjön be komámasszony... jöjjön be komámuram... jöjjön be sógorasszony... jöjjön be sógoruram... jöjjön be bátyámuram... jöjjön be öcsémasszony és így vége hossza nincs a hívogatásnak. A vendégek egyre gyűltek és még is terítve az asztal.

-131-

– Ejnye, kiáltott fel a szegény ember, be kár, hogy nem tágasabb a szobám; mert ez a sok szép vendég egy kastélyban is alig férne el!

Erre a szóra a szegény ember viskója helyett olyan tizenkét kontignációz rezidenczia termett elő, hogy még maga a királyé is, fia sem lehetett volna annak.

A sok uri népség, köztük volt a király is, ép arra sétált. Mi dolog ez, mi dolog ez, tanakodtak magukban, hisz itt azelőtt szegény ember viskója volt, most meg királyi palota s rádásul ugyancsak szól a muzsika, húzza a cigány. Menjünk már, nézzük meg. A király legelől ment, utána a sok uri népség, grófok, hercegek, bárók, királykisasszonyok és így tovább.

A szegény ember pedig kiment eléjük, fogadja nagy szívesen az uri népségeket, köztük a királyt s mindnyáját odavezette az asztalfőre, mint méltó helyükre, a mely őket megillette.

-132-

Esznek isznak, aztán lakmároznak, hogy szinte egy kis lakzival ért föl.

A mint ott legjavában vigadnának, a királynak egy nagy pecsétes levele érkezett, mit, midőn elolvasott volt, elsáppadt, elkékült; mert abban meg volt írva, hogy a török-tatár nagy haddal közeledik az ország felé, tűzzel-vassal pusztit s még az ártatlan siró-rivó portékának sem kegyelmez, még azt is kardélre hányja, vérét a föld iszsza, húsát a kutyával eteti.

Igy lett a nagy vigasságból nagy szomorúság; de ekkor előlépett a szegény ember s azt kérdi a királytól:

– Fölség! hogy ha meg nem sérteném, nem felelne egy kérdésemre?

– S mi lenne az, szegény ember?

– Nem mondaná meg nekem, hogy az imént annak a nagy pecsétes levélnek olvasására, mért halványodott el olyan nagyon?

- Mit kérded szegény ember, mikor ugyse tudsz a dolgon segíteni!

- Hátha mégis.

- No hát tudd meg és tudja meg az egész ország, hogy a török-tatár nagy haddal közeledik országunk felé kegyetlen szándékkal, hogy még annak az ártatlan siró-rivó portékának sem kegyelmez, mert még azt is kardélre hányja, véré a föld iszsa, husát a kutyával eteti.

-133-

- S mi lenne annak a jutalma, kérde a szegény ember, ki az ellenséget egy maga kiüzné az országból?

- Arra bizony, válaszolt a király, nagy jutalom és tisztesség váraoznék; mert ha két fia volna, két leányomat adnám hozzájuk férjhez a fele királysággal együtt, holtom után pedig az egész királyságot öröklénék.

- No hát majd kiüzöm én az ellenséget egyes-egyedül.

De a király nem igen bizott a szegény ember ígéretében, azért minden katonáját összedoboltatta s ezekkel együtt maga is kiment az ellenség elé.

A két ellenséges tábor már farkasszemet nézett, mikor a szegény ember kiállott a két tábor közé s csak a botjának parancsolta:

- Üsd-verd édes botocskám!

S az az egész török-tatár tábort úgy össze-vissza verte, hogy életben csak egyetlenegy embert hagyott hirmondónak.

-134-

Igy nyerte el a szegény ember a fele királyságot és a két szép királykisasszonyt, kiket aztán két derék fiával összepárosítván, hét világra szóló lakodalmat laktak s még most is élnek, hogy ha meg nem haltak.

Eddig volt, mese volt.

A KERESZTLEÁNY.

-135-

Abban az időben, mikor még az Isten anyja, Szűz Mária a földön járt, élt e szomorú világban egy szegény ember, kinek annyi gyermeke volt, mint a rostán a lyuk, mint a fán a gyümölcs; ugyannyira, hogy a legkisebbik magzatjának, ki csak az imént látott napvilágot, keresztanyja sem akadt. Ezért a szegény ember nyakába akasztotta a széles világot s elindult ország-világszerte keresztanyát keresni.

-136-

-137-

A mint mén mendegél, egyszer egy fehérszemélylyel akadt össze, ki senki más nem volt, mint maga az Isten anyja, Szűz Mária.

- Hová-hová szegény ember? kérdi az Isten anyja.

- Elmegyek keresztanyát keresni, mert a magam szülötte falujában már nem kapok.

- Sohse fáradj, ha elfogadsz, leszek én.

- Hát te ki vagy?

- Én vagyok az Isten anyja, Szűz Mária.

-138-

Igy lett a szegény ember komaasszonya Szűz Mária, ki, mikor a keresztleánya 12 éves volt, elvitte azt magával, hisz ugyis maradt még elég az Isten áldásából a szegény embernek.

- No édes leányom, szólt Szűz Mária, ne itt van tizenhárom szoba kulcsa, tizenkettőbe bemehetsz, de a tizenharmadiknak még csak feléje se szagolj, mert ott maga az öreg Isten lakozik. S egyéb dolgod nem lesz, csak a tizenkét szobát söprögessed s tisztogassad, a tizenharmadikra pedig nekem lesz gondom.

A leány elvette a tizenhárom szoba kulcsát s a tisztogatáshoz fogott; egymásután sorba kiséperte a tizenkét szobát, de mikor a tizenharmadikhoz ért, meg nem állhatta, hogy be ne nézzen a kulcslyukon, hát egyszerre nagy világosság csapta meg, mitől a haja aranyhajjává változott s látja, hogy az öreg Isten ott ül a sarokban lángos-lobogós tűz között. A leány se holt, se eleven nem volt, annyira megijedt. Majd midőn meglátta magát a szoba falában, mely úgy fénylett, mint a tükör, észrevette, hogy a haja aranyhajjává változott, majd a kis ujjára esett a tekintete, hát az is, a mint megcsapta a láng, meg volt aranyozva. Aztán izibe mind a kis ujját, mind a fejét bekötötte, nehogy észrevegye a keresztanyja, hogy a tilosban járt, pedig im itt jön rá szemközt.

-139-

- No kis keresztleányom, kérde az Isten anyja, mi lelte az ujjadat, hogy be van kötve?

- Hát izé izé... megvágtam.

- Mutasd édes leányom, vajjon nagy-e a vágás?

Mit volt mit tenni a szegény ember leányának, vagy akarta, vagy nem, meg kellett az ujját

mutatni, hát csak ekkor látja a keresztanya, hogy az csupa aranyos!

- No, ugy-e megmondtam, hogy ne merészelj bemenni a tizenharmadik szobába, he! most valld meg igaz lelkedre, benn voltál-e a 13-ik szobában?

A leány nem szólt semmit.

- Még egyszer kérdem, valld meg igaz lelkedre, benn voltál-e a 13-ik szobában?

A leány most se felelt.

- Még egyszer és utoljára kérdem, valld meg igaz lelkedre, benn voltál-e a 13-ik szobában?

A leány harmadszor se felelt.

- No, ha néma vagy beszélő létedre, hát némulj meg!

-140-

És a szegény ember leánya azonnal megnémult, Szűz Mária pedig csináltatott a számára egy olyan almáriomot, melyet csak belülről lehetett kinyitni és becsukni, ebbe aztán beletette a keresztleányát és egy nagy vadon erdőben kitette. De a leány, hogy hogy nem, még se halt meg étlen-szomjan, mert egy fehér galamb hordott a számára tejet s ezzel táplálta.

Itt lelke teremtette, mi történik a dologból, mi nem, nem egyéb a semminél, egyszer a királyfi vadászni megyen, hát mikor amellet a sűrűség mellett elment volna, hol a leány ki volt téve, a kutya hol visszaszaladt az urához, hol a sűrűségbe futott, majd megint visszajött farkcsóválva, majd ismét visszafutott.

Mi dolog ez, mi dolog ez, tanakodik magában a királyfi, végre megindult a nagy sűrűség felé, s mikor odaért, hát csak akkor látja, hogy egy olyan gyönyörves almáriom van oda kitéve, milyent sem ezelőtt, sem azóta, sem azután nem látott. A király rögtön kiadta a parancsolatot, hogy tegyék szekerre az almáriomot, vigyék haza s állítsák fel az ő ebédli szobájába.

A szolgálknak se kellett ezt kétszer mondani, hanem ízibe fülön fogták a szép almáriomot, töltették a király szekerére, hazavitték s otthon, a mint parancsolva volt, fölállították az ebédli szobában.

-141-

Mikor a királyfi aztán hazament, rögtön lakatost hivatott, hogy nyissa fel az almáriomot; de az bár szegről-végről mindent megtett s váltig igyekezett, sehogy sem akadt a nyitjára s végre azt mondta a királynak: „Már fölséges uram, ha a fejemet leütteti is, vagy azt teszi velem, a mit akar, de én ezt az almáriomot nem tudom kinyitni.“

Mit volt mit tenni a királynak, széjjel veretni, csak nem verethette széjjel, mert sajnálta, azért a cifra almáriomot megtartotta csupa parádénak, csupa mulatságnak.

Mikor mindnyájan lenyugodtak a királyi rezidenciában, az aranyhaju néma leány szép csendesén kinyitotta az almáriomot s kijött belőle, majd aztán körültekintett, hogy nincs-e valaki a szobában. Nem volt senki, mert hisz ebédli szoba volt. Aztán a leány enni való után látott, kutat-keres mindenütt, végre egy másik almáriomban talált valami ételmaradékot, mi biz körömfaladéknak is megjárta. Azt megette, majd kezébe vette az égő gyertyát, benyitott a másik szobába is, hogy vajjon van-e ott valaki? Ez volt az ifju király hálószobája. A királyfi ott feküdt a selyempaplanos ágyban s fújta a kását.

-142-

Az aranyhaju néma leány, hogy im látta, hogy attól, a ki ott az ágyban fekszik, nincs mit tartani, szép csendesén lábujjhegyen odasompolygott az ágy mellé, hát csak ekkor vette észre, hogy ott maga a királyfi alszik. Csak nézi, csak nézi annak ékes ábrázatát, s nem győzött eléggé jóllakni a nézésével. Majd megsímitván hosszú aranyhaját, ép egy aranyhajsál akadt a kezébe, mit a királyfi szívéig végig fektetett. Aztán odahajolt fölibe s ekkor elgondolta, hogy milyen jó lenne ennek a gyöngyadta királyfinak a száját megcsókolni, de ép ekkor fordult meg a királyfi fektében, a leány pedig megijedt, kiszaladt a szobából s a mint sebesen megfordult, hosszú aranyhajával gyöngén arczul üté a királyfit. Az erre fölvetette a szemét, de az egész dolog olybá tetszett neki, mintha csakugy álmodta volna, csak mikor reggel fölébredt és az aranyhajsált meglelte, tudta meg, hogy biz az nem volt álom; - de a dolgot sehogysem tudta magának megmagyarázni.

-143-

Itt eljön a dél is, el az ebéd ideje is. A királyfi ilyenkor az ánglus-kertben szokott sétálgatni, csak aztán, mikor már a főtányérhordozó bevitte a levest, híják enni. Most is ott párolgott már az a jóféle sárga tyúkhus-leves az asztalon. Az inas szalad a királyért, hogy az asztalon az étel; de mig ez fölérkezett az ángluskertből, az aranyhaju némaleány kinyitotta az almáriomot, kijött belőle s a levest mind megette, majd egy darab kenyeret is felkapott s usdi! be ismét az almáriomba.

Itt jön a király, leül az asztalhoz, hát látja, hogy üres előtte a tál. Szidja az inast mint a vizes kutyát, hogy őt mért tette így bolonddá. Az inas eléggé szabadkozott, tisztázta magát, hogy így vakuljon meg, úgy vakuljon meg, ha nem a két szemével látta, hogy a főtányérhordozó behozta a levest s az asztalra tette, de hogy azalatt az idő alatt, mig ő a kertben járt, ki ette meg, ha a fejét elüttetik is, nem tudja megmondani, minthogy nem is tudhatja.

Száz szónak is egy a vége, elég az hozzá, minek szaporítsam a szót, a királynak másik levest kellett behozni s azt ette meg. Itt behozzák a többi ételeket is, de hogy hogy nem, a királynak valami ügyes-bajos dolga akadt, kiment a szobából. Alig hogy azt megsejditette az aranyhaju néma leány, újra kijött az almáriomból s a király aranytányérját minden ételéstül együtt bevitte

-144-

az almáriomba. Visszajön a király, hát nincsen aranytányér, nincsen étel; volt, nincs. Mi dolog ez, mi dolog ez s megint a szegény inas kapott ki ok nélkül.

No jól van, ez abba maradt. Itt eljön a másik estve is s mikor mindnyájan lepihentek a királyi rezidenciában, újra nyílik az almárium ajtaja s kilép belőle az aranyhaju némaleány. Körültekint. Sehoh senki. Ujra enivaló után látott. Kutat-keres mindenütt, mindent tűvé tesz, végre a kályhavállán talált valami ételmaradékot leborítva. Az aztán nem kérte szabad-e, nem-e, hanem hozzálátott az evéshez, mert hisz éhes volt s evett. Majd mikor az ételt megeleglette, kezébe vevén a világot, bement a szomszéd szobába. A királyfi most is ott feküdt a selyem-paplanos ágyon s aludt. Odamegyen az aranyhaju néma-leány s nézi az ékes ábrázatu királyfit s nem győzött jóllakni a nézésével; majd odahajolt fölibe s megcsókolta. Erre a királyfi megmozdult, fölvetette a szemét, de semmitsem látott; mert a leány mint álomlátás eltűnt.

-145-

Itt eljön ismét a dél is, el az ebéd ideje is. A királyfi most is az ánglus-kertben sétált. Jön az inas s jelenti alásan, hogy az asztalon az étel. De mire a királyfi fölment az ebédlőszobába, az ételnek se hire se neve, mert most is az aranyhaju néma leány ette meg a levest. Ujra szidják az inast, ki ismét kikapta a maga dózisát, hogy őt - már mint a királyt hogy merte lóvá tenni, hogy merte addig fölhipni az ánglus-kertből, míg az asztalon nincs a leves. Az inas himezett-hámozott, csak a két vállát emelgette, hogy ő így látta, úgy látta, hogy a főasztalmester behozta az ételt. Hivatják a főasztalmestert, az is megerősítette, hogy nincs különben a dolog. De minek szaporítsam újra a szót, mert száz szónak is egy a vége, elég az hozzá, hogy a királynak másik levest kellett behozni.

De itt lelke teremtette, mi történik a dologból, mi nem, a király elhatározta magában, hogy maga lát a dolog után: ezért, mikor a harmadik nap az ételt felhozták volna, elbújt az ebédlőszobába. Itt a főasztal-mester felhossa a levest s parancsolja az inasnak, hogy menjen le az ángluskertbe s mondja a királynak, hogy már az étel az asztalon van, s ezzel maga is kiment a szobából. Alig húzta be maga után az ajtót, nyílik az almárium s kilép belőle az aranyhaju néma leány. Körültekint. Sehoh senki. Aztán odaül az asztalhoz s eszi a levest. A királyfi honnan honnan nem, az almárium elé állt s így a szép leány utját elzárta, ki alighogy behabzsolta a levest, be akar menni az almáriomba, de nem lehet.

-146-

A király világszép életében még sohse látott ilyen szép leányt; tetszett személye személyének s az lett a dolog vége, hogy papot, hóhért, vaskalapot hivatnak, - a pap összeadta, hóhér seprőzte és az istennyila kerülgette, de soha meg nem ütötte, aztán lakzit laktak, hordót fúrtak, faharanggal harangoztak, tökkel kolompoztak, tehenet vágtak, fagyvat hoztak s azzal világítottak.

Igy a királyfiból és az aranyhaju néma leányból férj és feleség lett. Sokáig éltek aztán nagy boldogan; de egyszer, a midőn a királyné lebetegedett s egy gyermeket hozott a világra, a kis poronty, hogy hogy nem, eltűnt, elveszett. Ki vitte el, ki vitte el? senki semmiről semmitsem tud. Ellopták; oda van. Itt a királyné a másik gyermekét is világra hozza, az is hasonlókép eltűnt, elveszett.

-147-

Itt a királyné a harmadik gyermeket is a világra hozta s bár a király egész álló éjszaka maga állt istrázsát, ez is, mintha nem is lett volna, úgy elveszett, hogy csak a hült helyét találták. A nép között az a hir terjedt el, hogy a királyné boszorkány s ő maga veszi el a gyermekeit. Ezért fellázadt a népség s követelték a királytól, hogy a feleségét máglyán égesse meg, mert különben ők vetik a tűz közé.

Mit volt mit tenni a királynak, kénytelen kelleetlen engedett a népség kívánatának; 12 öl fából máglyát rakatott, a királynét közibe rakták s meggyújtották körülötte a fát. Már a máglya javában égett, mikor a távolról gyenge énekszó hallatszott, mely mindig erősebb lett s ime leszall a földre az Isten anyja s kérdi az aranyhaju néma királynétól, szót szólván:

- No most kezembe az élted s valld meg igaz lelkedre, voltál-e a 13-ik szobában?

A királyné csak a fejével intett, hogy nem volt. Szűz Mária aztán két ujját a királyné szájára tette s az menten visszanyerte a szólást.

- No most már elhiszem, hogy nem voltál a 13-ik szobában, de most már azt mondd meg, hogy mitől aranyosodott meg a kis ujjad és a hajad?

-148-

- Hátbiz én, válaszolt a királyné, a kulcslyukon néztem be s egyszerre valami lobogós lángos tűz csapott meg s attól aranyosodott meg a kis ujjam és a hajam.

- Láttál-e ott valakit ülni a szegletben?

- Látni, láttam, de hogy ki volt az, ki nem vehettem, mert égő tűz között ült; a nagy világosság elvette szemem fényét.

- No ezer a szerencséd, nem egy, mert különben sohse látnád többé a verőfényes napot! s köszönd, hogy be nem nyitottál a 13-ik szobába, mert most itt égnél el az égő tűz között.

Aztán az Isten anyja megeresztette az ég csatornáit s szakadó esővel eloltotta a tüzet, kivezette belőle a királynét, - majd egy intésére elővezették a három szép gyermeket s visszaadta az anyjának és apjának. Ezt látva a népség, hogy az ő királynéjok mégse boszorkány, hogy az mégse maga emésztette el a gyermekeit, nagy örömmel elszéledtek, hazamentek.

Most a nagy szomorúságot nagy vigasság váltotta s tán még most is szól a banda, húzza a cigány, hogy ha el nem hagyták a nótát.

BRÚGÓ, AZ ÖRDÖG.

-149-

Volt egyszer egy szegény ember s ennek egy felesége, mindkettőjüknek pedig szép három eladó leánya.

-150-

-151-

Itt egyszer a szegény ember vásárra készül. A felesége adott neki egy kis pénzt, hogy egyék igyék belőle, vegyen rajta lovat, szerszámot s vasas szekeret, ezeken kívül a leányoknak is egy ünneplő ruhát, de a mámiról, már mint a szegény ember feleségéről se felejtkezzenek meg, hanem vegyen annak is legalább egy petyegetett fejrevaló keszkenőt és a mi megmarad belőle, azt hozza vissza.

Itt a szegény ember elér abba a városba, hol a vásár volt, hát látja, hogy egy korcsmába igen gyülekszik a nép; ugyanynira, hogy ajtóban, de még a küszöbön is állottak; ember ember hátán volt.

-152-

- Mi dolog ez? tanakodik magában a szegény ember, már csak én is megnézem.

S ezzel a szegény ember keresztül furta magát az embereken, hát csak ekkor látja, hogy egy nagy zsiros ember tánczol ott s ugyancsak szórja a huszast a bógóbe.

Alig hogy betette a lábát a szegény ember a korcsmába, már a zsiros ember azonnal felösmerte, odamegyen hozzá, megfogja a kezét, parulázik vele s étellel itallal kínálja.

A szegény ember elfogadta a zsiros embernek a barátságát; evett ivott, még pedig annyit, hogy neki is jó kedve kerekedett, s ő is együtt tánczolt a zsiros emberrel.

Mikor már megelégették a mulatságot, a szegény ember elbúcsuzott a zsiros embertől, megköszönte a hozzája való szivességet s aztán elindult a vásárba.

Hát lelkem teremtette, mikor a szegény ember legjobban alkudnék a lóra, szerszámra és vasas szekérre, már újra ott termett mellette a zsiros ember, ki aztán a szegény ember számára megvette a lovat, szerszámot és a vasas szekeret; de még ez nem volt elég, hanem mindegyik leány számára egy-egy öltözet ruhát vett, mondván:

-153-

- Ne, vidd haza szegény ember, ezt a legnagyobbik, ezt a középső, ezt pedig a legkisebbik számára vettem.

A legkisebb leány ruhája volt a legszebb. De még ez sem volt elég, hanem az anyjuk számára is vett egy öltözet ruhát, a szegény embert pedig tetőtől talpig egészen ujba öltöztette; csizmát, irhás nadrágot, fekete lajbit, fekete dolmányt, cifra szűrt, rojtos nyakravalót vett a számára. Aztán a szegény ember nagy hálálgatások között másodszer is elbúcsuzott a zsiros embertől, felült a vasas szekérre s hazafelé hajtott.

Csak mén, csak mendegél, egyszer honnan honnan nem, harmadszor is eléje kerül a szegény embernek a zsiros ember. Majd felült a vasas szekérre, pipára gyujtottak s beszélgetni kezdtek. A többi közt egyszer csak azt kérdi a zsiros ember a szegény embertől:

- Ugy-e, van neked három eladó leányod?

- Van, zsiros ember, van.

- Az egyiket Zsuzsinak, a másikat Örszinek, a legkisebbet pedig Juliskának hívják.

- Annak hívják, annak.

- No szegény ember, menj haza szép csendesen, három hét mulva elmegyek hozzád háztűzhelyt nézni leánykérőbe.

-154-

Itt egy keresztútra értek; a zsiros ember balfelé, a szegény ember pedig jobbfelé ment; harmadszor is, elváltak egymástól nagy hálálgatás és kézszerítés között.

A szegény ember aztán hazafelé hajtott s mikor hazaért, kinek-kinek odadta a maga vásárfiát, a szép öltözet ruhát.

Itt lelkem teremtette, eljön a három hét, a zsiros ember, mint megmondá, elment háztűzhelyt nézni; de már ekkor nem abban a zsiros ruhában, hanem olyan fényes öltözetben, hogy akár egy kis királyfi is magára ölthette volna.

Fogadják szívesen, mint a leánykérőt szokás s odaültették az asztalfőre. A zsiros ember elmondta, hogy mi járatban van, a szegény ember pedig odadta neki a legnagyobbik leányát feleségül.

Itt a zsiros ember kivezeti a szép leányt a hajlékból, felül egy bakkecskére, az ölébe veszi a mátkáját s hetedhét ország ellen elparipáztott.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer egy nagy vadon erdőbe értek, hol az út mentében egy fris forrás buzogott fel.

-155-

- Hej, szivem szép szerelme, szólt a mátkás leány, álljunk csak itt meg, mert itt meg itt van egy

forrás viz, édes anyám meghagyta, hogy ne menjek el a mellett, a nélkül, hogy ne igyam belőle.

- Jól van jól, szólt a zsiros ember, csak soká ne légy, hanem izibe enyhítsd szomjadat.

A mátkás leány odamegyen a forrás vízhez s jót ivott belőle. Egyszer honnan honnan nem, a vállára repül egy fehér galamb s inni kér, mondván:

- Itass meg engem is, szép mátkás leány.

- Bizony nem itatlak én, mert sietős az én dolgom. S nem itatta meg, hanem izibe visszaszaladt a zsiros emberhez, s felült újra a bakkecskére s tovább mentek.

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer a bakkecske megáll egy nagy kastély előtt, melynek az ablakai mind be voltak falazva.

Itt a zsiros ember az ölébe veszi a mátkáját, bemén a nagy kastélyba. Az ajtók egyenként magától kinyitódtak előtte, magától becsukódtak utána, egyszer egy sötét szobába értek, melyben nem volt egyéb, csak egy prics.

-156-

Ledobja a zsiros ember a pricsre a leányt, mondván:

- Itt a helyed, itt a menyasszony-ágyad. S ezzel térült-fordult, kiment a sötét szobából, három kosfejet behozott s odadta a leánynak, mondván:

- Ne, itt van három kosfő, szemét, száját, fülét, orrát vágd le, főzd meg magadnak, a többi részét pedig a cselédeknek.

S ezzel Brúgó kiment a sötét szobából, ott hagyta a feleségét, ráült a bakkecskére s elparipázott.

A leány aztán sirva fakadt s a három kosfő tisztításához fogott; szemét, száját, fülét, orrát levágta, de nem főzte meg, hanem a tüzes hamuba takarta.

Itt eljön a dél, eljön az evés ideje, Brúgó belép a szobába, mely egyszerre megtelt cselédséggel.

- No, megfőzted a három kosfőt?

- Meg, válaszolt a leány.

- Szemét, száját, fülét, orrát kivetted s megetted?

- Meg, válaszolt a leány nagy ijedten.

- Szem, száj, fül és orr, hol vagytok?

- Itt vagyunk a forró hamuban.

-157-

Ekkor Brúgó neki ment a leánynak, torkon ragadta, megfojtotta s a vakablakba ültette. S aztán ráült a bakkecskére s elment a középső leányért.

- A mátkám, szólt Brúgó, kifáradt már a tánczban: azért a hugáért küldött.

Itt a középső leány izibe felöltözködik s elment tánczolni a lakodalomba. A mint keresztül mennek a nagy vadon erdőn a forrás viz előtt megszólal a középső leány is:

- Hej, sógor, álljon meg csak; itt van egy forrás viz, édes anyám meghagyta, hogy el ne menjek mellette, a nélkül, hogy ne igyam belőle.

- Jól van, jól, szólt Brúgó, teljék szived kívánsága, igyál a forrásból, csakhogy aztán soká ne légy.

A középső leány izibe odaszaladt a forráshoz, két kezével meritvén, jót ivott belőle. Egyszer honnan honnan nem, a vállára repül egy fehér galamb s inni kér, mondván:

- Itass meg engem is, szép mátkás leány.

- Bizony nem itatlak én, mert sietős az én dolgom, lakodalomba kell mennem tánczolni, várnak a legények. S nem itatta meg, hanem izibe visszaszaladt a sógorához, felült a bakkecskére s elparipáztak.

-158-

Csak mennek, csak mendegélnek, egyszer a bakkecske megáll a nagy kastély előtt.

- Nézd csak, szólt Brúgó, hogy örül, hogy nevet a nénéd jöttödnek ott az ablakban, csak siessünk.

S ezzel ölbe kapta a leányt, bevitte a sötét szobába s ledobja a pricsre, mondván:

- Itt a helyed, itt a menyasszony-ágyad. S ezzel Brúgó térült-fordult, kiment a szobából, három kosfejet behozott s odahajította a leánynak, mondván:

- Ne, itt van három kosfő, szemét, száját, fülét, orrát vágd le, főzd meg magadnak, edd meg, a többi részét pedig készítsd el a cselédeknek.

S ezzel Brúgó kiment a sötét szobából, ott hagyta a feleségét, ráült a bakkecskére s elparipázott.

Itt a leány magára maradt, sirva fakadt s a három kosfő tisztításához fogott; szemét, száját, fülét, orrát levágta, de biz azokat nem főzte meg, hanem bevetette az égő tűz közé.

Itt eljön a dél, eljön az evés ideje, Brúgó is előjött s a sötét szoba egyszerre megtelt cselédséggel.

-159-

- No, megfőzted-e a három kosfőt?
- Meg, válaszolt a leány.
- Szemét, száját, fülét, orrát kivetted s megetted?
- Meg, válaszolt a leány nagy ijedten, kit már a hideg is lelt.
- Szem, száj, fül, orr, hol vagytok?
- Itt vagyunk az izzó tűzben.

Ekkor Brúgó neki ment a leánynak, torkon ragadta, megfojtotta s a vakablakba ültette a nénje mellé. S aztán újra ráült a bakkecskére s elment a legkisebb leányért is.

- A mátkám, meg a huga, már kifáradt a tánczban: azért a legkisebb hugáért küldtek.

Itt a legkisebb, legszebb leány is izibe felöltözködött - bár nem akart elmenni, de az anyja erőttette - s elment a sógorával a lakodalomba tánczolni. A mint elérnek a forrás vizhez, megszólalt a leány:

- Hej, sógor, álljon meg csak; mert itt van egy forrás viz, édes anyám pedig meghagyta, hogy el ne menjek mellette, a nélkül, hogy ne igyam belőle.

- Jól van jól, válaszolt Brúgó, teljék szived kívánsága, igyál a forrásból, csakhogy aztán soká ne légy.

-160-

A legkisebb, legszebb leány is leugrott a bakkecskéről, odaszaladt a forráshoz, lehajolt s két kezével meritett, s jót ivott belőle. Ennek is a vállára szállt a fehér galamb s inni kért:

- Itass meg engem is, szép mátkás leány.

- Nagy dolgomtól biz én ráérek s megitatlak. S ezzel a leány lehajlott a forráshoz, két kezével meritett belőle, majd a szájából megitta a fehér galambot.

- No szép mátkás leány, ne félj, jótét helyébe jót várj, legnagyobb bajaidban mindig a segítségedre leszek.

S ezzel a fehér galamb elrepült, a leány pedig visszaszaladt a sógorához, ráült a bakkecskére s elparipáztak.

S hogy hazaértek, megszólal a Brúgó:

- Nézd csak, hogy örül, hogy nevet két nénéd jöttödnek, ott az ablakban, csak siessünk.

S ezzel ölbe kapta a leányt, bevitte a sötét szobába, ledobja a pricsre, mondván:

- Itt a helyed, itt a menyasszony-ágyad! S ezzel Brúgó térült-fordult, kiment a szobából, három kosfejet behozott s odahajította a leánynak, mondván:

-161-

- Ne, itt van három kosfő, szemét, száját, fülét, orrát vágd le, főzd meg magadnak, edd is meg, a többi részét pedig készítsd el a cselédeknek.

S ezzel Brúgó kiment a sötét szobából, ráült a bakkecskére s elparipáztott, a kis leány pedig egyes-egyedül maradt, sirva fakadt s a három kosfő tisztításához fogott.

Csak sirdogál, csak ridogál, egyszer nyílik az ablak s berepül rajta a fehér galamb.

- Mit sirsz, mit risz, mátkás leány olyan keservesen?

- Hogy ne sirnék, hogy ne rinék, mikor az a kutyának való idedobott három kosfőt, hogy szemét, száját, fülét, orrát vágjam le, főzzem meg magamnak s egyem meg, a többi részét pedig készítsem el a cselédeknek.

- Ha csak ez a bajod, ugy kisebb gondod is nagyobb legyen ennél, csak a szavamra hallgass: tégy ugy, mint az urad parancsolta: vedd ki a három kosfő szemét, száját, fülét, orrát, tedd a tűzhöz, főzd meg s majd mikor készen lesz: a konyhában van egy czirnos macska, add neki, hagy egye meg. S mikor a czirnos macska mind megette, fogd meg, üsd agyon s kösd a hasadra.

-162-

S ezzel a fehér galamb kirepült az ablakon, a kis leány pedig a dologához látott: a három kosfő szemét, száját, fülét, orrát levágta, megfőzte s aztán a macskának adta. Mikor a macska az utolsó falatot is elnyelte, azt megfogta, agyon ütötte s a hasára kötözte.

Itt eljön a dél, el az evés ideje, Brúgó is előkerült s a sötét szoba egyszerre megtelt cselédséggel.

- No, megfőzted-e a három kosfőt?
- Meg, válaszolt a leány.

- Szemét, száját, fülét, orrát kivetted-e s megetted?
- Meg, válaszolt a leány.
- Szem, száj, fül és orr, hol vagytok?
- Itt vagyunk a meleg hasban!
- No, így te vagy nekem az egyetlen egy legkedvesebb feleségem.

Itt a szoba egyszerre megvilágosodott, a vakablakok eltűntek, papot, hóhért és vaskalapot hívták, – a pap összeadta, a hóhér seprőzte, az istennyila kerülgette, de soha meg nem ütötte, bezzeg volt lé meg lé, boldog volt a kinek csak egy kanállal is juthatott.

Pengyom tóditsuk is, mert biz majd elfogy ez.

-163-

Itt lelke teremtette, mi történik a dologból, mi nem, Brúgónak hosszú útra kelletvén mennie, 7 álló esztendeig lesz oda: ezért a cselédeknek maga köré gyűjtötte s erős kegyetlenül megparancsolta azoknak, hogy a feleségét úgy tekintsék, mint őt magát, hogy annak minden szavát teljesítsék, különben lesz ne mulass.

S ezzel Brúgó ráült a bakkecskére, elbúcsúzott kedves feleségétől s elparipázott, a szép leány pedig magára maradt, ki egészen a búbánatnak adta magát s egyre búsult-bánkódott.

Itt nyílik az ablak, berepül rajta a fehér galamb s a kis leány ölébe szállt, mondván:

- Mit búsulsz, mit bánkódol, szép virágszál?
- Hogy ne búsulnék, hogy ne bánkódnám, mikor ily kutya-kézre jutottam!

- Ha csak ez a bajod, kisebb gondod is nagyobb legyen ennél, csak a szavamra hallgass: parancsold meg a cselédeknek, hogy készítsenek a te számodra egy olyan bárkát, melyen se ablak, se ajtó ne legyen s ebbe hordjanak be hét esztendőre való eleséget. Mikor kész lesz a bárka, ereszszék a sík tengerre, te pedig a titkos ajtón menj bele s bizd aztán magad a jó istenre, megsegit az; de a kastély kulcsát is vidd el magaddal.

-164-

S ezzel a fehér galamb elszállt, a szép leány pedig, mint a galamb meghagyta, kiadta a parancsolatot, hogy készítsenek ilyes meg ilyes bárkát a számára.

Mit volt mit tenni a cselédeknek, a gazdájuk meghagyta, hogy mindenben engedelmeskedjenek a szép leánynak s úgy tekintsék, mint őt magát: heted napra elkészítették a bárkát úgy, a hogy parancsolva volt: sem ablak, sem ajtó nem volt rajta, csupán csak egy titkos ajtócska, melyen a szép leány bemenvén, a bárkát a sík tengerbe taszították.

No jól van, ez abba maradt. Itt lelke teremtette, 3-ik esztendőre – pedig azt mondta elmenetelekor, hogy 7-ig lesz oda – hazavetődik a mi Brúgónk, keresi a szép leányt, de se hire, se hamva, mert a cselédek hallgattak, mint hal a vízben s nem mertek szólni. Volt, nincs. Keresi a szobákban, nem találja; keresi a kertben, nem találja, végre ráült a bakkecskére s nem tartott egy óráig, hogy a kerek földet mind bejárta, de a szép leánynak se hire, se neve, bár fűtől fától tudakozta. No, ha nincs a kerek földön, majd megtalálom a sík tengeren, gondolta magában – s egy óra elforgása alatt a sík tengert is bejárta, de nem akadt rá, mert a bárka a víz színével egyaránsú volt.

-165-

A Brúgónak végre mit volt mit tenni, kénytelen kelletlen hazaparpázott s otthon egészen a búbánatnak adta a fejét, hogy most az egyszer akadt igazi párjára – mert már 99 leányt fojtott meg s e lett volna a 100-ik – s ez is elszökött, elhagyta.

Itt a szép leányt már 4-ik esztendeje annak, hogy a tenger hányja-veti, egyszer a halászok, a mint húznák az ezerszemes hálót, ráakadtak a bárkára, kifogták s elvitték a királyfinak ajándékba, kinek az annyira megtetszett, hogy tüstént fölvitette a maga szobájába.

Ennek a királyfinak az különös szokása volt, hogy senkinek a főztéből nem evett, csak az édes anyjából, pedig az már csakugy tipegett-tapogott, pedig már vén volt. A vén királyné most is ott sürgött-forgott a konyhában, mint valami csiga; ebédet készített a fia számára, ki vadászni volt.

A fehér galamb azt a tanácsot adta a szép leánynak, hogy: jőjjön ki a titkos ajtón, menjen a konyhába, segítsen a királyfi anyjának sütni főzni; de ha kész lesz az ebéd, tüstént visszajőjjön a bárkába.

-166-

A szép leány szót fogadott, kötényt kötött, majd bement a konyhába, fújta a tüzet, az ételt odarakta s tésztát gyúrt.

A királyfi anyja nem győzi eléggé nézni a leány szépségét, nem győzi eléggé dicsérni a leány ügyességét, végre kérdést intézett hozzá:

- Ki leánya vagy?
- Egy szegény emberé.
- Ki küldött ide hozzám?
- Egy fehér galamb.
- Hol vagyon lakásod?

- A királyfi szobájában levő bárkában.

- Én már vén vagyok, azért édes leányom, szeretnék magamnak egy ily segitőt mint te vagy, szeretnélek menyemnek látni.

No jól van, ez abba maradt. Mikor készen volt az ebéd, a szép leány izibe a vén királynénak kezét csókolt s visszaszaladt a bárkába.

Itt hazajön a királyfi a vadászatból s nem győzi eléggé dicsérni édes anyja főztét, hogy ő neki világszép éltében még sohasem főzött százjizre kedvesebb ételleket. -167-

- Mi türés tagadás, édes fiam, nem én főztem azt.

- Hát kicsoda?

- Egy szép leány, ki a szobádban levő bárkában lakozik.

A királyfinak se kell több, tüstént letette a kanalat, bement a szobájába s keresi az ajtót a bárkán, de nem találja.

- Nyisd ki szivem szép szerelmem, kéri esdekelve, de a leány nem nyitotta ki, hanem hallgatott, mint hal a vízben.

No jól van, ez abba maradt. Itt másnap a királyfi újra vadászni ment, de föltette magában, hogy vet egy vargabetüt s hamarabb hazamén, mint tegnap: így a szép leányt majd megláthatja.

Alig hogy eltávozott a királyfi, a szép leány kötött kötött, majd kinyitotta a titkos ajtót, be a konyhába, hol szó nélkül tüzet rakott, az ételleket odatette, vizet hozott s tésztát gyúrt.

Csak dolgozik, csak dolgozik, egyszer imhol jön a királyfi, be egyenesen a konyhába s hogy meglátták egymást, azt mondták egymásnak: én a tiéd, te az enyém, ásó-kapa se választ el egymástól. S ezzel megölelték, megcsókolták egymást, de a mint ott legjobban szerelmeskednek, kinyilik az ablak, berepül rajta a fehér galamb s nagy ijedten azt mondja a leánynak: -168-

- Jaj, csak hamar bújj el a bárkába, mert nem messze jön a jegyesed a bakkecskén, - te pedig királyfi 366 mázsa szurkot olvasztass fel s öntesd a kapud elé.

Itt a szép leány nagy lelkendezve befutott a bárkába, a királyfi pedig 366 mázsa szurkot felolvasztatott és a kapu elé öntette.

Itt jön a Brúgó a bakkecskén, át akarja ugratni a kapu küszöbjét, zsupp, bele a forró szurokba; kecskéstől, mindenestül együtt ott veszett gonoszul.

Ekkor a szép leányhoz beszáll a fehér galamb s azt mondja neki:

- Most már, ékes hajadon, szabad vagy, mint a madár. Annak adhatod a kezedet, a kinek akarod, de ugyis tudom, ha nem mondd is, választott már a te szived. Azért azzal, ha összekelsz, ha a pap rátok adja az áldást s férj és feleség lesztek: a magaddal elhozott kastély kulcsát hajtsd a tengerbe, majd elhozzák azt neked a Brúgó cselédei, kiknek aztán add értésükre, hogy aztán - mivel volt uruk ugyis már vagy a pokolban, vagy a fenekében ég - ez a királyfi lesz a gazdájok. Én már többet nem jövök el hozzád, mert rám nem lesz szükséged, mert eztán nagy boldogságban élsz. -169-

S ezzel a galamb elrepült, a szép leány pedig kijött a bárkából. Még az nap elkendőzték, heted napra a pap rájuk adta az áldást s lakzit laktak s térdig jártak abba a jóféle sárga tyúkhús-levesben.

A mézes-mákos hetek elmultával a szegény leányból lett királyné, meg az ura, kimentek a sik tenger partjára, hol a királyné a magával hozott kastély kulcsot bevetette a tengerbe. Ime! alig vártak ott néhány szempillantásig, már imhol jönnek a Brúgó cselédei, magukkal hozták a kastély kulcsát, kik, mikor megértették a dolgot, hogy másnak a keze alá kerültek; inhogya ki nem bújtak a bőrükből, annyira örültek; kezét lábát össze-vissza csókolták a királynénak s áldották, hogy az Isten nyugtassa meg még a meghaló földjében is s valahányat tapos, annyi áldás szálljon a fejére.

A királyi pár aztán hetek hónapok multával hajóra ült s meglátogatták mind a Brúgó birodalmát, mely most már az övék volt, mind a szegény embert és a feleségét, már mint a mi mesebeli királynénk édes apját és szülő anyját, kiket aztán magukkal el is hoztak s holtuk napjáig soha el nem eresztettek, hanem mindig úgy bántak velük, mint a tojással. -170-

Eddig volt, mese volt, a kinek esze van, ezt se hiszi talán.

TILINKÓ.

Volt egyszer egy szegény ember s ennek egy fia. Itt a szegény ember fia kimegyen az erdő szélbe szántani. Hogy kiért, a gubáját felakasztotta egy fára s aztán a szántáshoz fogott. -171-
-172-
-173-

Csak szántogat, csak szántogat, mondván:

- Csále Csákó, hojsz Bimbó.

Egyszer azonban az erdő felé tekint, hát meglátja ott egy fán saját gubáját felakasztva.

- Hej, Tilinkó, mert így hitták a szegény ember fiát, el tudnád-e lopni azt a fekete fürtös gubát?! beszélt magához a mi Tilinkónk, akkor volnál ám csak derék gyerek!

S ezzel ott hagyta a szántást, a földre vetette magát s hason csúszva ellopta a tulajdon gubáját. Aztán nagy örömmel, utczu vesd el magad, hazafelé szaladt, pedig ép szemközt jött rá a király, ki azt kérdi tőle:

- Hová szaladsz olyan sebesen, mint az eszeveszett?

- Hahó, ne is kérdezze föl séged, nézze, milyen szép fekete fürtös gubát loptam.

- No gazember, ha te neked ez a mesterséged, hogy ha holnap egy üszőt, melyet 6 bakancsos itt meg itt, ezen meg ezen az úton vezet, el nem lopod, tüstént megajándékozlak egy fejjel, az pedig senkié sem lesz, mint tenmagadé; - ha pedig el tudod lopni, tizenkét kas-pénzt méretek ki a számodra!

No jól van, ez abba maradt. Itt eljön a másik nap, a hat katona a megnevezett helyen ott vezetgeti az üszőt. Hej, Tilinkónak sem kell egyéb, vett egy tyúkalja csibét anyostul együtt s a merre a katonáknak el kellett jőni, szépen eleresztgette.

Arra jön a hat katona, vezetik az üszőt, hát látják, hogy egy egész sereg csibe szaladgál keresztül-kasul az úton. Hej, a katonáknak sem kell több, a tinót fához kötötték s utána a csirkéknek. Az volt a legboldogabb, ki legtöbbször foghatott. Tilinkó pedig ezalatt szépen eloldozta az üsző kötelét s mikor a katonák visszaérkeztek, csak hült helyét találták az üszőnek; Tilinkó már akkor imhogy otthon nem volt. Itt másnap Tilinkó apja fölvezeti a király színe elé a híres tinót, a király pedig rögtön kimérette a 12 kas-pénzt, de a dolog csombókjául azt mondta a szegény embernek:

- No szegény ember, menj haza, mondd meg a fiadnak, hogy köszöntetem, hogy ha holnap egy zsákban a papot és az én kutyáimat el nem hozza, leüttetem a feje gombját, ha pedig ő azt megcselekszi, 24 kas-pénz lészen az ő jutalma.

Itt az egyszeri szegény ember nagy szomoruan bandukol haza felé, mint a kinek az orra vére folyik, hogy már az ő fiának így ütik le, úgy ütik le a feje gombját; de mindezekre a mi Tilinkónknak csak ez lett szava és mondása:

- Sohse búsuljon édes apám uram, búsuljon a ló, hisz elég nagy a feje s kisebb gondja is nagyobb legyen annál, csak menjen ki a Sajó partjára rákászni s mindaddig haza ne jőjjön, míg vagy 24 rákot nem fogott. Hogy minek lesz az, azt most ne kérdezze, ugyanis majd megtudja, édes anyám pedig varrjon nekem csepű-vászonból egy gyapjuzsák formát, melynek a fele közepe táján legyen a fenéke.

Ugy is lett. - Az apjuk kiment a Sajó partjára rákászni, az anyjuk pedig izibe összetákolta naggyából egy irdatlan zsákot, melynek a közepén volt a fenéke, a két vége pedig üres volt. Itt estve felé az apjuk is hazajött s hozott vagy 24 rákot. Tilinkó aztán éjnek idején kilopódzott a házból, besurrant a király udvarába. A számar nagyságu kutyák már ekkor szabadon voltak eresztve; mindegyik nyakán ott volt a szeges őrv.

Tilinkó aztán egyenként névről szólítottatta a kutyákat, a zsák száját kipeckelte s mindegyiknek egy-egy darab lóhúst hajított be a zsákba. A kutyák a lóhús után egyenként beszaladtak a nagy zsákba. Tilinkónak sem kell több, a zsák szájára hurkot vetett, aztán föltette egy kocsira s kihajtott a rezidenciából.

Már a kutyák meg voltak, de hol van még a pap?! Biz ő kigyelme ott fekszik a paplanos ágyon s javában aludt. A király pedig megüzente neki, hogy az nap és éjszaka ki ne menjen a házából, mert így meg így van a dolog.

Itt Tilinkó mit mit nem csinált, az ablakon keresztül bemászott a templomba. Mikor már benn volt, mindegyik rák hátára egy-egy viaszkgyertyát nyomott s aztán szanaszét eresztette a templomban, maga pedig odaült az orgona mellé s keserves hangon el kezdett rajta orgonálni.

A pap ép a templom tőszomszédságában lakott, ki, midőn meghallotta az orgona szót, nem tudta a dolgot mire vélni, kiugrott az ágyból, kitekint az ablakon, hát látja, hogy az egész templom meg van világosítva. A papnak sem kell egyéb, izibe magára öltötte a reverendáját, a hóna alá csapta a szent könyvet, kezébe vette a templom kulcsát s megindult a templom felé.

Mikor odaért, kinyitotta az ajtót, bemegyén rajta, hát látja, hogy a falakon milyen fura angyalok járkálnak. A pap azt gondolta, hogy itt az ítélet napja, megnyiták a menny kapui.

Tilinkó pedig csak elkiáltja magát az orgona mellett ilyenképen:

- Ki akar a mennyországba jőni; ki akar a mennyországba jőni?!

- Én akarok, felelt a pap.

- Ugy hát bujj bele a zsákomba.

A szegény pap belebújt a Tilinkó zsákjába, ki aztán hurkot vetett rajta s húzta a papot a földön, mint kutya d...t, ki aztán gondolhatta magában, hogy mily göröncsös ennek a mennyországnak az

utja.

Itt lelkem teremtette, reggelre kelve, a szegény ember csak beállit a királyhoz, beczipeli a nagy zsákot, melynek az egyik végéből kieresztette a papot, a másik végéből pedig a hat számár nagyságu kutyát. A király rögtön kimérette Tilinkó számára a 24 kas-pénzt.

- No szegény ember, szólt a király, menj haza szép csendesesen, mondd meg a fiadnak, hogy köszöntetem szépen s hogyha ma éjszaka a feleségem ujjáról el nem lopja a legkedvesebb jegygyűrűjét, akkor minden irgalom és kegyelem nélkül karóba húzatom; ha pedig ő azt el tudja csenni, fele-királyság lesz a jutalma.

Itt a szegény ember nagy szomoruan bandukolt haza felé, hogy már az ő fiát így húzzák, úgy húzzák a karóba; de a fia mindezekre csak ezt válaszolta, szót szólván:

- Sohse busuljon apám-uram olyan nagyon, búsuljon a ló, hisz elég nagy a feje! csak lássanak izibe a dolog után, rakják meg a tüzet, kigyelmed apám-uram fát hasogasson, kigyelmed pedig anyám-asszony tüzet gyujtson, vizet tegyen oda, lencsét főzzön, még pedig mindaddig, míg egészen péppé nem válik A többi aztán az én dolgom.

-179-

Az apjuk izibe hozzá látott a fa apritekhoz, az anyjuk pedig aztán a tűzrakáshoz s csakhamar megfőzte a lencsét s átadta a fiának, ki az ő ördöngös szürét a nyakába galyabitotta, mondván: „köd előttem, köd utánam, hogy senkise lásson“ - belopódzkodott a király hálószobájába, s az ágy alá elbújt.

Itt lefekszik a király meg a felesége s mindketten el is aludtak szép csendesesen. Ekkor Tilinkó kibújt az ágy alól s a király ülepébe odaöntötte a főtt lencsét. S ezzel mint a kinek legjobb rendén van a szénája, visszabújt az ágy alá.

Itt a király megfordul fektében, beledől a főtt lencsébe, erre fölébred s tapogatózni kezd. Tyű, kutya teremtette, rosz fát tett ő felsége a tűzre! Nem szólt semmit, hanem szép csendesesen fölkel az ágyból, kisompolygott a szobából, a kúthoz bandukolt, majd vizet húzott a vályuba s mosni kezdte a gatyáját, - Tilinkó pedig ezalatt odafeküdt a királyné mellé, felköltötte s azt sugja neki:

- Hallod-e, szivem szép szerelme, tapogasd csak meg az ujjadat, vajjon meg van-e még a jegygyűrűd?

-180-

- Megvan, súgta vissza a királyné.

- No, ha megvan, úgy add ide, mert ördöngös ember ám az a Tilinkó, sok áll hatalmában s úgy lehúzza az ujjadról, hogy észre sem veszed.

A királyné szépen lehúzta az ujjáról legkedvesebb jegygyűrűjét s odadta a férjének, vagyis a mi Tilinkónknak.

Tilinkó aztán az ujjára húzta a királyné jegygyűrűjét, felkelt az ágyból, kiment a szobából.

- Hová mégysz, szivem szép szerelme? kérde a királyné.

- Kimegyek, szivem szive, az udvarra, körülnézem a háztájat, hogy vajjon az az átkozott Tilinkó nem ólálkodik-e itt valahol?

- Jól van, szivem szép szerelme, csakhogy aztán soká ne légy!

S ezzel a királyné a másik oldalára feküdt s elaludt, Tilinkó pedig szépen odább állott s azt sem mondta: befellegzett.

Másnap reggel a szegény ember magához vette a jegygyűrűt s beállit a királyhoz, ki még most is restelte a dolgot s szörnyűképen haragudott.

-181-

- Adjon Isten jó napot fölségednek!

De a király bezzeg nem mondta rá a fogadj Istent, hanem azt az öreg embert megfogatta, vásra verette s a legmélyebb tömlöcz fenekére vettette, - Tilinkót pedig bórzsákba köttette s két hajdunak kiadta a parancsolatot, hogy ezt a bórzsákot rögtön vessék a Sajóba.

A hajduk sem voltak restek, a bórzsákot saroglyára tették s vitték a Sajó felé; - útközben azonban egy korcsma mellett mentek el, hol mindig megállottak egy pohár borra. Most is azonképen cselekedtek; ő kigyelmök szépen beballagtak a korcsmába, Tilinkót pedig a bórzsákban ott hagyták a korcsma-ajtó előtt.

Most Tilinkó, hogy magára maradt, a praktikához fogott ilyenénképen: utca-hosszat, torka szakadtából elkezdett kiabálni:

- Jaj, nem akarok lenni Budán bíró; jaj, nem akarok lenni Budán bíró!

Egy gulyás ép arra terelte a nyáját, meghallja, hogy mit kiabál ott egy ember, odamegyen hozzá, kioldozza a zsák száját s azt kérdi Tilinkótól:

-182-

- Hát atyafi, mért nem akarsz Budán bíró lenni?

- Csak azért atyámfia, mert se írni, se olvasni nem tudok.

- Ha csak az a baj, azon könnyen segíthetünk, hisz én írástudó számadó vagyok.

- No, csak izibe bújj bele ebbe a zsákba, majd én bekötöm a száját s aztán én tőlem lehetsz

biró Budán.

Itt a számadó-gulyás belebújt a bőrsákba, Tilinkó pedig bekötvén a zsák száját, szépen odább terelte a gulyát.

A két hajdu aztán kijött a korcsmából, fölverték a saroglyát s mikor a Sajóhoz értek, az egyik megfogta a zsák alsó végét, a másik pedig a felsőt s szépen belóditották a vízbe.

Itt lelkiem teremtette, mi történik a dologból, mi nem, Tilinkóra ép szemközt jön a király, ki azt kérdi tőle:

- Hát te ördögös Tilinkó, hol veszed itt magad s honnan hajtod azt a gulyát?

- A Sajó fenekéről.

- Van-e még ott több is?

- De van ám, csak ki kellene hajtani.

- Nem mutatnád meg, hogy melyik felén vetettek be a Sajóba?

- Dehogy nem, dehogy nem; hanem farka van a dolognak, mert nem elég ám csak hibebe-hóbele Balázs, lovat ad Isten-módjára beleugorni a vízbe, mert sohse menne le az ember a fenekére, pedig ott legelésznek ám a szebbnél szebb gulyák, hanem kolonczul ötven fontos követ kell az ember nyakába kötni.

A király erre is ráállott, csakhogy oly szép gulyája lehessen, mint Tilinkóé, ez pedig, mikor már a nyakába volt kötve az ötven fontos koloncz, a legmélyebb vizet jelelte ki, hogy ott ugorják be.

Be is ugrott a király, de biz az sohse látta többé Isten verőfényes napját, hanem hal-étek lett belőle.

Most már az volt a kérdés, hogy kit válaszszanak királynak? kit egyebet, mint Tilinkót?! hisz a fele királyság ugyanis az övé volt, felét pedig elnyerte azáltal, hogy a vízben megboldogult király özvegyét elvette feleségül.

Aztán lakzit laktak. A lakodalomban én is ott voltam, de hogy legyen mit a fogunk alá rakni, ráraktam a szekérre 4 ökröt, befogtam 6 zsák szemem szedett tiszta búzát s elvittem a malomba. Hogy ideértem, felöntöttem a garatra a 4 ökröt s ekkor azt gondoltam, hogy kukoriczát őrlök, hát pedig babot. De hogy madárhús is legyen a lakodalomban, míg a lisztem lejárt, kiszaladtam az erdőre seregélyfiakat szedni. Találtam is egy odút, beledugtam a kezemet, de az nem fért bele, beledugtam aztán a fejemet, az belefért, de benn is rekedt. Most mi tevő legyek, kaptam a lelkét, ott hagytam a fejemet, haza szaladtam baltáért, hogy majd kivágom az odút! Elhoztam a baltát, kivágtam az odút, kivettem a fejemet s a helyére tettem. Ha nem hiszik kigyelmetek, hát kételkedjenek. Aztán elszedtem a fiók seregélyeket, madzagra kötöttem s a kebelembe raktam; de uramfia, a seregély fiak elszálltak velem, egyszer egy nagy folyóvíz felett repülök, melynek a partján ép asszonyok mostak, kik, midőn megláttak engem, elkiáltották magukat: „Ó bé, de nagy madár!” Én meg úgy értettem: „Oldjam meg a gatyám.” Megoldtam a gatyámat, a seregélyfiak elszálltak, én meg belezuppantam a Dunába. Egy nagy ebadta bunkós bot volt a kezemben, melylyel a Dunában levő sok halat mind kihajtottam egy parton álló meztelen cigánygyermek ingébe. Ezalatt megőrlették a lisztemet, hazavittem s megmondtam a feleségemnek, hogy süssön ebből a király-lisztből fehér kenyeret, ő meg oly fekete csermolyás kenyeret sütött, hogy a kutya sem ette volna meg. Káromkodom s szidom a lelkét. Ép ekkor toppan be a szobába a vén Cszozogó, a ki dicsérni kezdi, hogy az én feleségem ilyen jó, olyan jó kenyér-sütő. Erre én dühbe jöttem s a kezemben levő forró kenyeret úgy vágtam a Cszozogó fejéhez, hogy most is kopasz tőle.

TARTALOM.

Szép Miklós	1
A három kalmárfi	55
A kilencz	93
A szegény ember és a varjak királya	113
A keresztleány	135
Brúgó, az ördög	149
Tilinkó	171

Transcriber's Note:

Alternative spellings have been retained as they appear in the original.

List of corrected typographical errors:

- Page [9](#), "- Mi ujság, Miklós, kérdi Tündérszép Ilona?" changed to "- Mi ujság, Miklós? kérdi Tündérszép Ilona."

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with

which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3

below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt

status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.